

GÖÇMEN ÖĞRENCİLERİN YOĞUN OLDUĞU OKULLARDA OKUL VE SINIF YÖNETİMİNDE KARŞILAŞILAN DURUMLAR¹

SITUATIONS ENCOUNTERED IN SCHOOL AND CLASSROOM MANAGEMENT IN SCHOOLS WITH A HIGH NUMBER OF IMMIGRANT STUDENTS

Murat BERGUT¹, Taner ATMACA²

ÖZ: Bu araştırmada göçmen öğrencilerin yoğun olduğu okullarda okul ve sınıf yönetiminde karşılaşılan olumlu-olumsuz durumlar incelenmiştir. Araştırmada nitel metodoloji içerisinde yer alan fenomenoloji deseni tercih edilmiştir. Veriler 2022-2023 eğitim öğretim yılında Düzce ili merkez ilçesinde göçmen öğrencilerin yoğun olduğu okullarda görev yapan 5 okul yöneticisi ve 11 öğretmen ile yüz yüze görüşülerek alınmıştır. Veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinden sonra üç ana temaya ulaşılmıştır. Araştırma bulgularına göre sınıf ve okul yönetiminde olumsuz durumlar daha fazla olsa da olumlu durumlar ile de karşılaşmıştır. Yaşanılan bu durumun, okula, sınıfa, öğretmenlerin mesleki gelişimlerine, öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimlerine hem olumlu hem de olumsuz etkilerini olduğu görülmektedir. Ayrıca okul yöneticileri, göçmen öğrencilerin uyum süreçleri için hem akademik hem yönetsel bazı özel çalışmalara da yer vermektedir.

ABSTRACT: In this study, positive and negative situations encountered in school and classroom management in schools with a high number of immigrant students were examined. Phenomenology design within qualitative methodology was preferred in the research. The data were obtained by face-to-face interviews with 5 school administrators and 11 teachers working in schools with a high concentration of immigrant students in the central district of Düzce province in the 2022-2023 academic year. The data were analyzed by content analysis method. After analyzing the data, three main themes were reached. According to the research findings, although there were more negative classroom and school management situations, positive situations were also encountered. It is seen that this situation has both positive and negative effects on the school, classroom, professional development of teachers, and academic and social development of students. In addition, school administrators also include some special academic and administrative studies for the adaptation processes of immigrant students.

Keywords: Migration, Education, School Management

Anahtar sözcükler: Göç, Eğitim, Okul Yönetimi

Bu makaleye atf vermek için:

Bergut, M. & Atmaca, T. (2024). Göçmen öğrencilerin yoğun olduğu okullarda okul ve sınıf yönetiminde karşılaşılan durumlar, *Trakya Eğitim Dergisi*, 14(1), 121-147.

Cite this article as:

Bergut, M. & Atmaca, T. (2024). Situations encountered in school and classroom management in schools with a high number of immigrant students. *Trakya Journal of Education*, 14(1), 121-147.

¹ İlk yazarın, ikinci yazar danışmanlığında 2023'te tamamladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Okul Müdürü, MEB, Düzce/Türkiye, muratbergut@gmail.com, 0000-0003-3929-482X

³ Doç. Dr., Düzce Üniversitesi, Düzce/Türkiye, taneratmaca@duzce.edu.tr, 0000-0001-9157-3100

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Although the Turkish education system has taken significant steps to address the challenges faced in schools with a high concentration of migrant students, there is still progress needed. School and classroom management in these schools remain problematic, as they have not been fully understood and effectively addressed. This may impact migrant students' access to their right to education, exacerbate inequalities, and hinder social integration processes. Furthermore, there is a need for increased awareness and more proactive efforts from educators and school administrators to develop effective solutions. The situations encountered in schools with a high concentration of migrant students demand a reconsideration of educational strategies and management approaches by teachers and administrators. However, the scarcity of existing studies and gaps in the literature indicate the necessity for further research in this area. This study addresses a critical issue for the Turkish education system, as the challenges faced in schools with a high concentration of immigrant students encompass various factors that influence the achievement of educational goals related to diversity, equality, and integration.

Comprehensive research is of utmost importance to understand and analyze these situations thoroughly. The findings from such studies can assist educators and school administrators in devising more effective policies and practices. Moreover, these research outcomes can inform educational policies and strategies to better cater to the needs of immigrant students in school management. While existing literature has predominantly focused on problems in schools with immigrant children (Kardeş, 2021; Sarier, 2020; Yerli, 2018), it is essential to recognize that migration can also lead to positive aspects such as cultural interaction, tolerance of differences, respect, and anti-racism within schools. Additionally, migration can give rise to both pedagogical phenomena and managerial phenomena and situations within the school and classroom context. This study aimed to explore both positive and negative experiences encountered in schools with immigrant students, based on the perspectives of teachers and administrators. Thus, an in-depth examination of the experiences of administrators and teachers providing education to immigrant students is believed to be valuable in identifying their own and their students' challenges and devising measures to address these issues effectively. This study aims to examine in detail the situations encountered in schools with a high concentration of migrant students from the perspective of educational administration. The research aims to understand the obstacles encountered in the educational process of immigrant students, the factors affecting their success and the support mechanisms they need. In this context, answers to the following questions were sought.

- According to views of teachers and principals how do migrant students affect classroom organization and management?
- According to views of teachers and principals how do migrant students affect the school?
- According to views of principals what are the administrative activities related to migrant students at school?

Method

In this study, the phenomenology study model within the qualitative methodology tradition was preferred. Criterion sampling method, one of the purposeful sampling types, was used in the study. In the study, the presence of immigrant students was determined as a criterion and the schools with the highest concentration of immigrant students in Düzce province were preferred as a result of the data received from the provincial directorate of national education. The age range of the participants is between 38 and 55. The seniority of the participants is between 16 years and 32 years. While 4 of the participants are bachelor's degree graduates, 1 of them is a master's degree graduate. Three of the participants work as assistant principals and two of them work as principals. When the number of migrant students is analyzed, it is seen that the minimum number of migrant students is 38 and the maximum number is 120.

Findings

As a result of the analyses, a total of three themes were reached. These themes are; the effect of immigrant students on classroom organization and management, the effect of immigrant students on school, and administrative studies for immigrant students. According to the research findings, it becomes evident

that while negative classroom and school management situations were more prevalent, positive instances were also encountered. This nuanced situation highlights the coexistence of both positive and negative effects on various aspects of the school environment, such as classroom dynamics, the professional development of teachers, and the academic as well as social development of students. The implications of these circumstances underscore the need for a comprehensive approach to address challenges while capitalizing on opportunities for improvement. Moreover, the role of school administrators in the adaptation processes of immigrant students cannot be overlooked. These dedicated individuals carry out specialized academic and administrative initiatives to support the seamless integration of immigrant students into the educational framework.

Discussion and Conclusion

The effects of migrant students on classroom organization and management can be complex and varied. Increasing the language and communication diversity of these students in the classroom can contribute to the understanding of different perspectives by enriching the interactions in the classroom environment. However, factors such as communication problems, lack of language skills, problems of adaptation to classroom rules, and violent behaviors may negatively affect classroom management. Therefore, various strategies should be developed to meet the needs of migrant students and improve classroom management. Teachers and school administrators should adapt their teaching approaches and classroom management strategies to migrant students and support their integration.

GİRİŞ

Göç, insanlık tarihi boyunca var olan ve toplumları derinden etkileyen evrensel bir sosyolojik olgudur (Amelina & Horvath, 2017). Bu karmaşık olgunun, kültürel etkileşimlerden ekonomik değişimlere kadar geniş bir yelpazede etkileri bulunmaktadır. İnsanlar, değişik sebeplerle doğdukları yerlerden ayrılıp farklı coğrafyalara yönelmektedir (Ekici & Tuncel, 2015). Bu hareketlilik, toplumların demografik yapısını, kültürel dinamiklerini ve sosyal ilişkilerini şekillendirirken; ekonomik, politik ve sosyal değişimlere de yol açmaktadır. Göç, insanların yaşam koşullarını iyileştirme, iş imkanlarına erişim, eğitim olanaklarına sahip olma veya savaş ve kıtlık benzeri olumsuz koşullardan kaçma gibi sebeplerle gerçekleşebilmektedir (Mihi-Ramirez & Kumpikaite, 2014; Morley vd., 2018). Bu sebepler, göç sürecinin karmaşıklığını ve çok boyutlu doğasını yansıtmaktadır ve bireylerin göç kararlarını şekillendiren önemli etkenler arasında yer almaktadır.

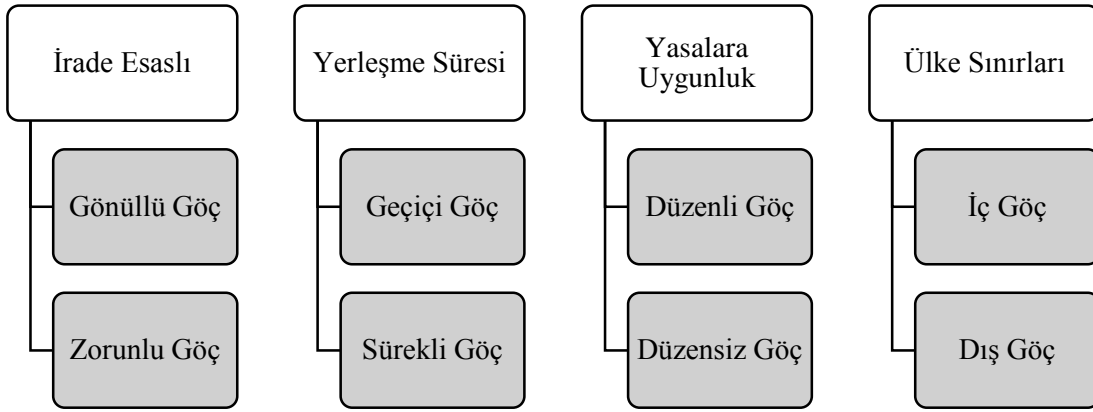
Göçün karmaşıklığı ve çok boyutlu doğası, göç eden bireylerin yaşadıkları deneyimlerin çeşitliliğiyle de ilişkilidir. Göç, birçok farklı sosyal, kültürel, ekonomik ve politik faktörün etkileşimiyle gerçekleşmektedir (Güllüpnar, 2012; Tümtaş & Ergun, 2016; Vertovec, 2017). Göçün bu kadar çok yönlü ve dinamik bir olgu olması, göç eden bireylerin deneyimlerinin de büyük ölçüde farklılık göstermesine yol açabilmektedir. Göç edenlerin uyum sağlama süreçleri, yeni toplumlara entegrasyon çabaları ve kimlik dönüşümleri, göçün sosyolojik boyutunun anlaşılmasını daha da karmaşık hale getirebilmektedir. Bu bağlamda, göçün derinlemesine anlaşılması, hem göç eden bireylerin yaşamlarını iyileştirmek hem de toplumlar arası ilişkileri güçlendirmek için önemli bir adımdır.

Göç eden bireyler, yeni bir topluma entegre olma zorluklarıyla karşılaşabilir; dil ve kültür farklılıklarıyla başa çıkma sürecinde çeşitli engellerle yüzleşebilirler (Ünlü vd., 2018). Bu zorluklar ve engeller, göç eden bireylerin yaşadığı adaptasyon sürecinin karmaşıklığını yansıtmaktadır. Dil bariyerleri iletişimde zorluklar yaratabilirken, yeni kültürel normlar ve değerlerle uyum sağlama çabaları da bazı güçlükler ortaya çıkarabilmektedir. Ayrıca, göç edenler ayrıldıkları toplumlarından uzakta, belirsizlik içinde yeni bir başlangıç yapmanın getirdiği psikolojik baskılarla da sık sık karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu zorlukları aşma süreci, göçün sosyal ve psikolojik boyutlarının derinlemesine anlaşılmasını gerektirmektedir. Bu tür anlayış, göç edenlere daha iyi destek sağlama ve toplumsal uyumu artırma konularında önemli bir rol oynayabilir. Aynı zamanda, göç eden bireylerin yer aldığı toplumlar da bu süreçte değişime uğrar ve yeni gelenlerin kültürel ve sosyal etkisiyle dönüşürler (Hear, 2010; Özkan, 2019). Göç sürecinin bu dinamikleri, göçün toplumsal yapılar ve ilişkilerde yarattığı etkileri anlamak için önemlidir (Levitt, 2009). Bu nedenle, göçün sadece bireylerin hayatlarını değil, aynı zamanda toplumların yapılarını ve dinamiklerini de şekillendiren karmaşık bir olgu olduğu söylenebilir.

Göç eden bireyler, işgücü piyasalarında önemli bir rol oynayabilir ve ekonomik büyümeye katkıda bulunabilirler (Aktaş, 2014). Yeni gelenler, işgücü arzını artırarak ekonomik büyümeye katkıda bulunabilirler. Farklı beceri ve deneyimleri ile işgücü piyasasına çeşitlilik getirebilirler, bu da inovasyonu teşvik edebilir. Bununla birlikte olumsuz bazı ekonomik etkiler de meydana gelebilir. Aynı zamanda, göçmenlerin kültürel çeşitlilik ve farklı bakış açıları getirmesi, yenilik ve yaratıcılığı teşvik edebilir,

kültürel alışverişe katkıda bulunabilir ve toplumların kültürel zenginliğini artırabilir (Schiller vd., 2011). Bu çeşitlilik, farklı kültürel kökenlere sahip bireylerin bir arada yaşadığı çok kültürlü toplumların oluşturulmasına olanak tanırken, aynı zamanda karşılıklı anlayışı ve kültürel hoşgörüyü teşvik edebilir. Bu dinamik, toplumların daha zengin ve çeşitli bir kültürel mirasa sahip olmalarına katkıda bulunur ve kapsayıcı bir sosyal dokunun oluşturulmasına yardımcı olabilir. Ancak göçün getirdiği bu potansiyel faydaların yanı sıra, göçmenlerin uyum sürecinde yaşadıkları zorluklar, sosyal eşitsizliklerin artması ve ayrımcılık gibi sorunlar da ortaya çıkabilir (Biçer, 2023). Göçmenler, yeni bir topluma entegre olma sürecinde dil bariyerleri, iş bulma güçlükleri ve kültürel farklılıklarla başa çıkma zorluğu gibi engellerle karşılaşabilirler. Bu durum, sosyal eşitsizliklerin derinleşmesine ve ayrımcılığın yaygınlaşmasına neden olabilir. Bu nedenle, göç politikalarının ve toplumların göçmenlere sağladığı desteklerin, bu sorunların üstesinden gelmelerine yardımcı olacak şekilde tasarlanması kritik bir öneme sahiptir.

Göçün yönetimi ve göçmenlerin entegrasyonu, politika yapıcılar ve toplumlar için önemli bir konudur ve kapsayıcı-adil politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Sadece entegrasyon değil, aynı zamanda toplumsal eşitlik, ekonomik fırsatlar ve sosyal hizmetler açısından da adil bir yaklaşım benimsenmelidir. Göç çeşitleriyle ilgili birçok sınıflandırma yapılmaktadır. Bu sınıflandırmalar genel olarak mesafesine göre iç-dış göç, irade esasına göre gönüllü-zorunlu göç, süresine göre geçici-sürekli göç ve yasal usulüne göre düzenli-düzensiz göç olmak üzere çeşitlenmektedir. Şekil 1'de göçün türleri gösterilmiştir (Şeker & Uçan, 2016):

Şekil 1. Göçün türleri

Gönüllü göç, bireylerin kendi istekleri doğrultusunda başka bir yerde yaşamaya karar vermesiyle gerçekleşirken, zorunlu göç ise çeşitli nedenlerden dolayı insanların yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalmalarıyla ortaya çıkmaktadır (Güleryüz, 2021). Gönüllü göç, genellikle ekonomik, eğitimsel veya kişisel tercihlere dayanırken; zorunlu göç, doğal afetler, savaşlar, siyasi baskı veya çevresel faktörler gibi dışsal etkenlerden kaynaklanabilir. Her iki göç türü de bireylerin yaşamlarını derinlemesine etkileyebilir ve göçmenler için yeni bir başlangıca işaret edebilir. Bu nedenle, göçü anlamak ve yönetmek hem gönüllü hem de zorunlu göçmenler ve göç edilen yerdeki yöneticiler için önemlidir. Geçici göç, belirli bir süreliğine gerçekleşen göç hareketlerini ifade ederken, sürekli göç ise kalıcı bir şekilde başka bir yerde yaşamaya yönelik göçleri ifade eder (Akıncı vd., 2015). Düzenli göç, yasal prosedürlere uygun olarak gerçekleşen göçleri ifade ederken, düzensiz göç ise yasal olmayan yollarla gerçekleşen göç hareketlerini kapsar (Aktel & Kaygısız, 2018). Düzenli göç, göçmenlerin vize, çalışma izni veya oturma izni gibi yasal belgelerle hedef ülkeye giriş yapmalarını ve orada yasal olarak çalışma veya ikamet etme haklarına sahip olmalarını içerir. Düzensiz göç ise göçmenlerin yasal izin veya belge olmaksızın bir ülkeye giriş yapmalarını veya orada yasadışı olarak çalışmalarını içerir. Bu tür göç, sıklıkla insan kaçakçılığı veya kaçak göçmenlik olarak adlandırılır. Düzensiz göçmenler, sık sık hukuki sorunlarla karşılaşabilirler ve hedef ülkede yaşam koşulları genellikle daha zordur. Düzenli ve düzensiz göç arasındaki bu ayrım, göç politikaları ve uygulamaları açısından önemlidir ve göçmenlerin haklarını etkileyebilir. Bu sınıflandırmalar, göç olgusunun çeşitliliğini ve farklı boyutlarını anlamamızı sağlayarak, göç yönetimi ve politikalarının belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Göçün Eğitime ve Okula Yansımaları

Göç ve eğitim, günümüz dünyasında büyük öneme sahip olan ve birçok akademik araştırmanın odak noktasını oluşturan bir konudur (Günkör, 2018; Tezcan, 1994). Göç, bireylerin eğitim yaşamlarını, aile yapılarını, bireysel gelişimlerini ve toplumsal entegrasyonlarını derinden etkilemektedir. Göçün eğitim üzerindeki etkileri, bireylerin eğitim erişimi, dil ve kültür adaptasyonu, akademik başarı ve öğretmenlerin rolü gibi çeşitli boyutlarda incelenmektedir (Akkaya, 2021, Çakmak, 2021). Göç, özellikle göçmenlerin eğitim süreçleri üzerinde de önemli zorluklar yaratabilir. Göçmen öğrenciler, yeni bir ülkeye veya şehre yerleşirken dil bariyerleri, kültürel zorluklar ve eğitim sistemi farklılıkları gibi engellerle karşılaşabilirler. Bu durum, göçmenlerin eğitim erişimini ve akademik başarılarını etkileyebilir. Ayrıca, öğretmenlerin bu süreçteki rolü büyük bir öneme sahiptir. Öğretmenler, göçmen öğrencilere uygun destek ve rehberlik sağlamak için çeşitli stratejiler geliştirmelidirler. Bu nedenle göç ve eğitim ilişkisi, eğitim politikalarının ve uygulamalarının şekillenmesinde önemli bir faktördür.

Göç eden bireylerin eğitimi, başta dil bariyerleri olmak üzere bir dizi zorluklar içermektedir (Aydeniz & Sarıkaya, 2021). Göç edenler, genellikle yeni bir dil ve kültür ortamına adapte olmak zorunda kalırlar. Dil bariyerleri, göç eden öğrencilerin eğitim sürecine erişimini ve başarısını etkileyebilmektedir (Benavides vd., 2012; Sur & Çalışkan, 2021). Bu bağlamda, dil eğitimi ve dil destek programları, göçmen öğrencilerin bu bariyerleri aşmalarına yardımcı olabilir ve eğitimde daha başarılı olmalarını sağlayabilir. Ancak, dil bariyerlerinin yanı sıra kültürel uyum ve psikososyal destek gibi diğer faktörler de göçmen öğrencilerin eğitim deneyimlerini etkileyebilir. Bu nedenle, göç eden bireylerin eğitimi, çoklu boyutlarda ele alınması gereken karmaşık bir konudur. Bu durum, öğrencilerin öğrenme sürecinde motivasyon eksikliği, iletişim sorunları ve kültürel uyum zorluklarına yol açabilmektedir (Üstün & Baş, 2022). Göç eden öğrenciler için destekleyici eğitim programları ve okul içi kaynaklar, bu zorlukların üstesinden gelmelerine yardımcı olabilir. Ayrıca, okullarda kültürel çeşitliliği teşvik eden ve öğrencilerin farklı kültürel perspektifleri anlamalarına yardımcı olan bir ortamın yaratılması da önemlidir.

Göçün eğitim üzerindeki etkisi sadece öğrencilerle sınırlı kalmaz, aynı zamanda öğretmenler ve eğitim sistemleri açısından da önemli sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Öğretmenler, göç eden öğrencilerin eğitim sürecinde kritik bir rol oynamaktadır (Ergün, 2022). Bunlar arasında öğrencilere dil ve kültürel adaptasyon süreçlerinde rehberlik etmek, motivasyonlarını artırmak ve akademik başarılarını desteklemek öğretmenlerin sorumlulukları arasında yer almaktadır. Aynı zamanda, öğretmenlerin bu öğrencilere duyarlı olmaları ve farklı öğrenme ihtiyaçlarına uygun öğretim stratejileri geliştirmeleri gerekmektedir. Göç eden öğrencilere uyum sağlama, dil becerilerini geliştirme ve akademik başarılarını destekleme konularında öğretmenlerin yetkinlikleri büyük önem taşımaktadır (Temur & Özalp, 2022). Ayrıca, öğretmenlerin göçmen öğrencilerle iş birliği yapmaları ve ailelerle etkili iletişim kurmaları da önemlidir. Bu şekilde, öğrencilerin eğitim sürecine daha iyi entegre olmalarına yardımcı olabilirler. Öğretmenlerin göç sürecini anlamaları ve kültürel çeşitliliği dikkate alan eğitim stratejileri geliştirmeleri, göç eden öğrencilerin başarı şansını artırabilmekte ve toplumsal entegrasyon sürecini desteklemektedir (Juang & Schachner, 2020). Bu, öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade edebilmelerine ve eğitimden daha fazla fayda sağlamalarına yardımcı olabilir. Ayrıca, bu yaklaşım, toplumların daha fazla kültürel açıdan çeşitlenmesine katkıda bulunabilir ve hoşgörüyü teşvik edebilir.

Göç edenlerin eğitimden uzak kalması göç edenler için bir sorun olmakla birlikte göç edilen yerde eğitime başlamaları ise göç ettikleri yerde eğitim ile ilgili sorunların ortaya çıkmasına yol açmaktadır (Albakri & Shibli, 2019; Aslan, 2019; Gökmen, 2020). Bu durum, göç edenlerin eğitim hakkını engelleyebilir ve uzun vadede sosyal eşitsizliklere yol açabilir. Göçmenlerin eğitimine erişimi ve bu süreçte karşılaştıkları zorlukların giderilmesi, eğitim politikalarının ve toplumların öncelikli meselelerinden biri olarak ele alınmalıdır. Ayrıca kalabalık bir ev ortamında büyüyen göçmen çocuklar için dil sorunu başta olmak üzere okulda yaşadıkları uyum sorunlarının da onları içlerine kapanık ve davranış bakımından uyumsuz olmaya ittiği görülmektedir (Aydeniz & Sarıkaya, 2021; Delen, 2018; Yenilmez, 2019). Bununla birlikte iletişim konusunda sorun yaşayan göçmen öğrencilerin saldırgan davranışlar sergiledikleri, bu durumun öğretmenlerde göçmen öğrencilerin Türkçe eğitim veren okullarda eğitilemeyecekleri hususunda zaman zaman bir önyargı oluşturduğu görülmektedir (Yılmaz, 2019). Bu tür önyargılar, göçmen öğrencilerin eğitim sürecini olumsuz etkileyebilir ve onların potansiyellerini tam olarak ortaya koymalarını engelleyebilir. Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin, iletişim zorluğu yaşayan göçmen öğrencilere destek olmak ve bu tür önyargıları aşmak için eğitim almaları ve farkındalık geliştirmeleri gerekmektedir.

Bütün eksikliklere rağmen göçmen öğrencilerin okula devam etmeleri yaşanacak sorunları en aza indirmek açısından önemli görülmektedir (Yenilmez, 2019; Yılmaz, 2019). Göçmen öğrencilerin okula devam etmeleri, onların uzun vadeli eğitim ve geleceği açısından kritik bir adımdır. Çünkü farklı kültürlerden öğrencilerin bir arada bulunduğu sınıflarda kültürel farklılıkların göz ardı edilmesinin,

öğrencilerin kendilerini farklı ve yabancı hissetmelerine sebep olduğu dolayısıyla öğrencilerin akademik başarılarının düşük olmasına neden olduğu görülmektedir (Uyanık, 2019). Bu nedenle, sınıflarda farklı kültürlere sahip öğrencilerin bulunduğu durumlarda kültürel farklılıkları anlamak ve takdir etmek önemlidir. Öğretmenler ve okul yönetimleri, bu farklılıkları bir zenginlik olarak görmeli ve öğrenciler arasında karşılıklı anlayışı teşvik etmelidir. Bu yaklaşım, öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade etmelerine ve özgüvenlerini artırmalarına yardımcı olabilir, bu da akademik başarılarını olumlu bir şekilde etkileyebilir.

Olumlu durumların yanında Türkiye’de okullarda göçmen öğrencilerin gelmesiyle birlikte eğitim öğretim açısından çeşitli sorunlar da ortaya çıkmıştır. Bunlar arasında dilden kaynaklı iletişim sorunları, sınıflarda mevcudun artması, derslik ve öğretmen açığı oluşması, göçmen öğrencilerin yoğun oldukları okullarda dil sorunu sebebiyle öğretmenlerin dersleri daha yavaş işlemek zorunda kalmaları ve diğer öğrencilerinde bu durumdan olumsuz etkilenmesi, göçmen öğrencilerin davranışsal problemler göstermeleri sıralanabilir (Arar vd., 2019; Gökmen, 2020). Türkiye’deki göçmen öğrencilerin eğitim süreçlerinde karşılaştığı bu sorunlar, eğitim sistemi ve okul yönetimleri için önemli bir zorluk haline gelebilmektedir. Bu zorlukların aşılabilmesi için daha fazla kaynak ve destek sağlanması, öğretmenlerin dil öğrenme sürecini hızlandıracak eğitimlere katılması ve sınıflardaki öğrenci sayısının dengelemesi gibi çeşitli önlemlerin alınması gerekmektedir. Ayrıca, göçmen öğrencilerin psikososyal destek ihtiyaçlarına da dikkat edilmesi, bu öğrencilerin daha iyi entegre olmalarına yardımcı olabilir. Bu sorunların çözümü, Türkiye’deki eğitim politikalarının ve uygulamalarının göçmen öğrencilere daha iyi hizmet verecek şekilde gözden geçirilmesini gerektirmektedir.

Literatürdeki çeşitli bulgulara göre göçmen öğrencilerin yaşadıkları aidiyet duygusu eksikliği, ötekileştirilme vb. sorunlar onların psikolojilerini olumsuz yönde etkilerken çevrelerine uyum sağlamalarını da zorlaştırmaktadır (Nar, 2008). Göçmen öğrencilerin yaşadığı aidiyet duygusu eksikliği ve ötekileştirilme gibi psikolojik sorunlar hem öğrencilerin kendileri hem de toplumları için önemli bir endişe kaynağıdır. Bu tür sorunlar, göçmen öğrencilerin psikolojik sağlığını olumsuz etkileyebilir ve bu da akademik başarılarını etkileyebilir. Okullardan beklenen ise tüm olumsuzluklara rağmen göçmen öğrencilerin kontrollü ve planlı bir şekilde uyum süreçlerinin hızlandırılarak yaşadıkları yeni çevreye uyum sağlamalarının desteklenmesidir (Kabataş, 2021). Göçmen öğrencilerin bu uyum süreçlerine destek verilmesi, eğitimcilerin ve okulların önceliklerinden biri olmalıdır. Bu destek, dil bariyerlerinin aşılması, kültürel farklılıkların anlaşılması ve aidiyet duygusunun güçlendirilmesi gibi çeşitli alanlarda sağlanabilir. Bu sayede göçmen öğrenciler, yeni toplumlarına daha hızlı entegre olabilirler.

Göçmen öğrencilerin yoğun olduğu okullar zorluklar kadar fırsatlarla da dolu bir eğitim ortamı sunmaktadır. Bu öğrencilerin varlığı, kültürel çeşitliliğin ve kültürel alışverişin artmasına, kültürel-küresel farkındalığın gelişmesine ve öğrenciler arasında karşılıklı öğrenme fırsatlarının doğmasına katkı sağlayabilmektedir (Gopalkrishnan, 2019; Herzog-Punzenberger vd., 2020). Ancak, bu durum aynı zamanda eğitimcilerin ve okul yöneticilerinin öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılamak, eşitlik sağlamak ve sosyal entegrasyonu desteklemek için özel çaba sarf etmelerini ve bu da farklı bir liderlik becerisi geliştirmeyi gerektirmektedir (Gümüş & Beycioğlu, 2020). Dolayısıyla, göçmen öğrencilerin yoğun olduğu okullarda karşılaşılan durumların ve bu durumların okul ve sınıf yönetimine yansımaları günümüzde yaşanan yoğun göçlerden dolayı Türk eğitim sisteminde kendini daha fazla hissettirmeye başlamıştır.

Göçmen öğrencilerin yoğun olduğu okullarda okul ve sınıf yönetimi, çok boyutlu bir yaklaşım gerektirmektedir. Bu durum, yöneticilerin liderlik becerilerini geliştirmelerini, öğretmenlerin ve personelin nitelikli eğitim almalarını ve okul politikalarının göçmen öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yeniden yapılandırılmasını içermektedir (Nar, 2008; Saklan & Erginer 2017). Bu önlemler, göçmen öğrencilerin eğitim deneyimlerini daha verimli hale getirerek topluma daha kolay entegre olmalarını sağlayabilir. Okul ve sınıf yönetimi süreçlerinin etkili bir şekilde yürütülmesi, göçmen öğrencilerin akademik başarılarını artırmak, öğrenci refahını sağlamak ve toplumsal entegrasyonu desteklemek için hayati önem taşımaktadır (Seah, 2018). Bu bağlamda, okullar ve eğitim kurumları, göçmen öğrencilere daha iyi hizmet verebilmek için öğretmenlerin ve yöneticilerin yetkinliklerini artırmalı ve bu öğrencilerin ihtiyaçlarına duyarlı politikalar geliştirmelidir.

Göçmen öğrencilerin farklı kültürlerden gelmeleri, dil bariyerleri, uyum süreci, akademik destek ihtiyaçları ve ayrımcılık gibi faktörler, okul ve sınıf yönetiminin karmaşıklığını artırmaktadır (Savaş & Toprak, 2013). Bu nedenle, göçmen öğrencilerin yoğun olduğu okullarda karşılaşılan durumların anlaşılması, bu öğrencilere daha iyi bir eğitim deneyimi sağlamak ve toplumsal entegrasyonu desteklemek için önemlidir (Guo-Brennan & Guo-Brennan, 2019). Bu bağlamda, eğitim kurumları ve yöneticiler, göçmen öğrencilere odaklı eğitim stratejileri geliştirerek bu öğrencilerin başarısını artırabilir ve çeşitliliği

kucaklayan bir öğrenme ortamı oluşturabilirler. Bu türden öğrencilerin çok olduğu okullarda karşılaşılan durumlar, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılamak için esneklik ve özelleştirilmiş yaklaşımlar geliştirmelerini gerektirir (Marks, 2010). Bu durum, öğretmenlerin ders içi farklılaştırma stratejileri kullanmasını, dil destek programlarına ve kültürel etkinliklere ağırlık verilmesini, öğrenci-öğretmen ilişkilerinin güçlendirilmesini ve ailelerle daha fazla etkileşim içerisinde olmayı zorunlu hale getirebilmektedir (Martin vd., 2022). Ayrıca, okul yöneticileri, göçmen öğrencilerin ihtiyaçlarına odaklanan politikaların oluşturulmasını ve uygulanmasını sağlamak durumundadır. Bu şekilde, göçmen öğrencilerin başarıları artırılabilir, motivasyonları yükseltilebilir ve kendilerini okul ortamında güvende hissetmeleri sağlanabilir.

Göçmen öğrencilerin sınıf ve okul yönetimine etkileri, birçok açıdan incelenebilecek karmaşık bir konudur. Göçmen öğrencilerin varlığı, sınıf ve okul ortamında çeşitli etkiler ortaya çıkarabilmektedir. İlk olarak, göçmen öğrenciler farklı kültürlerden gelmeleri nedeniyle çeşitlilik ve kültürel zenginlik katabilmektedir (Cebolla-Boada & Fernandez-Reino, 2021). Bu durum, sınıftaki diğer öğrencilerin farklı perspektiflerle tanışmasını ve kültürel açıdan daha zengin bir öğrenme ortamının oluşmasını sağlayabilmektedir (Wang vd., 2018). Göçmen öğrencilerin kendi kültürlerinden getirdikleri deneyimler, diğer öğrencilere farklı bakış açıları sunabilmekte ve kültürel anlayışı artırabilmektedir.

Göçmen öğrencilerin sınıf ve okul yönetimine olumsuz yansımaları da söz konusu olabilir (Feng, 2018). İlk olarak, dil bariyeri, göçmen öğrencilerin iletişim ve akademik başarıları üzerinde olumsuz etkilere yol açabilir. Eğer göçmen öğrenciler yeterli dil desteği alamazlarsa, sınıf içinde diğer öğrencilerle etkili iletişim kurmakta güçlük çekebilirler ve derslere tam anlamıyla katılamayabilirler (Uçar, 2021). Bu durum, bu öğrencilerin akademik performanslarını olumsuz etkileyebilir ve okul yönetimine daha fazla dikkat gerektirebilir. Ayrıca, göçmen öğrenciler arasında olası kültürel farklılıklar da sınıf içi dinamikleri etkileyebilir ve yönetim açısından dikkat gerektirebilir. Ayrıca bu olumsuzluklar, göçmen öğrencilerin özgüvenlerinin ve motivasyonlarının azalmasına, başarı düzeylerinin düşmesine neden olabilir. Bununla birlikte, göçmen öğrencilerin sınıf ve okul yönetimine olumsuz etkileri sadece göçmen öğrencilerle sınırlı kalmayabilir. Bazı durumlarda, diğer öğrenciler arasında ayrımcılık veya dışlama gibi olumsuz davranışlar da gözlemlenebilir (Ersoy & Turan, 2019). Bu da göçmen öğrencilerin okul ortamında sosyal ve duygusal olarak rahatsız hissetmelerine neden olabilir ve hem sınıf yönetiminde hem de okul yönetiminde zorluklar ortaya çıkarabilir.

Türkiye, Suriye iç savaşının başladığı 2011'den bu yana coğrafi konumu ve siyasi durumu nedeniyle birçok göçmenin sığınma ve yerleşme noktası olmuştur. Özellikle son yıllarda Suriye ve diğer ülkelerden gelen sığınmacılar nedeniyle Türkiye'nin göçmen öğrenci nüfusu önemli ölçüde artmıştır (Ertekin-Yıldız, 2019). Göç İdaresi'nin verilerine (2022) göre okul çağında bulunan tüm yabancı uyruklu öğrencilerin sayısı 1.365.884'tür ve bunların 935.731'i (%68,51) okullaşmış, 430.153'ü (%31,49) ise okullaşmamıştır (<http://hbogm.meb.gov.tr/>). Bu durum, Türk eğitim sistemi açısından önemli fırsatları ve zorlukları da beraberinde getirmiştir. Göçmen öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu okullar, dil bariyerleri, kültürel farklılıklar, öğrenme ihtiyaçları ve entegrasyon süreçleri gibi konularda özel bir dikkat gerektirmektedir (Babuç & Çolak, 2022). Türkiye'nin göçmen öğrenci nüfusunun artması, eğitim sisteminin dönüşmesi ve iyileştirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu durum, Türk eğitim sisteminin daha kapsayıcı ve çeşitlilik odaklı bir yaklaşım benimsemesi fırsatını sunmaktadır. Göçmen öğrencilerin entegrasyonunu desteklemek için dil kursları, kültürel etkileşim programları ve öğrenci destek hizmetleri gibi yeni olanaklar oluşturulabilir. Göç ayrıca Türk eğitim sistemine dil becerilerini geliştirme ve kültürel alışveriş fırsatları sunarak öğrencilerin entelektüel ve duygusal gelişimini destekleyebilir. Bununla birlikte, göçmenlerin işgücü piyasasına katılması, Türk ekonomisine katkı sağlayarak büyümeyi teşvik edebilir ve işgücü çeşitliliği yoluyla rekabetçiliği artırabilir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Türk eğitim sistemi, göçmen öğrencilerin yoğun olduğu okullarda karşılaşılan durumları çözme konusunda kapsayıcı eğitim çalışmaları, PİKTES uygulaması gibi önemli adımlar atmış olsa da hala ilerleme kaydedilmesi gerekmektedir. Göçmen öğrencilerin yoğun olduğu okullarda okul ve sınıf yönetimiyle ilgili karşılaşılan durumlar, hala yeterince anlaşılmamış ve ele alınmamış bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, göçmen öğrencilerin eğitim hakkına erişimlerini etkileyebilir, eşitsizlikleri derinleştirebilir ve sosyal entegrasyon süreçlerini olumsuz etkileyebilir. Ayrıca, eğitimciler ve okul yöneticileri için bu konuda daha fazla farkındalık oluşturulmalı ve etkili çözümler üretmek için daha fazla çalışma gerekmektedir. Göçmen öğrencilerin yoğun olduğu okullarda karşılaşılan durumlar, öğretmenlerin ve yöneticilerin eğitim stratejilerini ve yönetim yaklaşımlarını yeniden gözden geçirmelerini gerektirmektedir. Bununla birlikte, mevcut araştırmaların sınırlı olması ve literatürdeki boşluklar, bu alanda

daha fazla araştırma yapılması gerektiğini göstermektedir. Bu çalışma, Türk eğitim sistemi açısından önemli bir konuyu ele almaktadır. Çünkü göçmen öğrencilerin yoğun olduğu okullarda karşılaşılan durumlar, eğitim sistemimizin çeşitlilik, eşitlik ve entegrasyon hedeflerine ulaşmasını etkileyen birçok faktörü içermektedir. Bu noktada, göçmen öğrencilerin yoğun olduğu okullarda karşılaşılan durumları anlamak ve çözmek için kapsamlı araştırmalar yapılması büyük önem taşımaktadır. Bu araştırmaların sonuçları, eğitimcilerin ve okul yöneticilerinin daha etkili politikalar ve uygulamalar geliştirmelerine yardımcı olabilir. Aynı zamanda, bu çalışmalar, eğitim politikalarının oluşturulmasında ve okul yönetiminde göçmen öğrencilerin ihtiyaçlarının daha iyi karşılanmasına yönelik stratejilerin belirlenmesinde yol gösterici olabilir. Literatürde yer alan çalışmalar göçmen çocukların bulunduğu okullarda ağırlıklı olarak sorunlara odaklanmıştır (Kardeş, 2021; Sarier, 2020; Yerli, 2018).

Bununla birlikte göç; okullarda kültürel etkileşim, farklılıklara tahammül, saygı ve ırkçılık karşıtı olma gibi bazı olumlu hislerin de ortaya çıkmasına etki edebilmektedir. Ayrıca göç sadece pedagojik olgular değil okuldaki ve sınıftaki yönetime yansıyan bazı olguların ve durumların da ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu çalışmada, göçmen öğrencilerin yoğun olduğu okullarda karşılaşılan olumsuz durumların yanı sıra yaşanan olumlu deneyimler, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri doğrultusunda ele alınmıştır. Göçmen öğrencilere eğitim veren yönetici ve öğretmenlerin deneyimlerini derinlemesine incelemek, kendi yaşadıkları sorunları ve göçmen öğrencilerin sorunlarını belirlemek ve bu sorunlara yönelik çözüm önlemleri geliştirmek için önemli bir adım olabilir. Bu araştırma, eğitim yönetimi perspektifiyle göçmen öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu okullarda karşılaşılan durumların detaylı bir şekilde incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırma, göçmen öğrencilerin eğitim sürecinde karşılaştıkları engelleri, başarılarını etkileyen faktörleri ve ihtiyaç duydukları destek mekanizmalarını anlamayı hedeflemektedir. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır.

- Öğretmen ve okul yöneticilerin görüşlerine göre göçmen öğrencilerin sınıf düzenine ve yönetimine etkisi nasıldır?
- Öğretmen ve okul yöneticilerin görüşlerine göre göçmen öğrencilerin okula etkisi nasıldır?
- Okul yöneticilerinin görüşlerine göre göçmen öğrencilerle ilgili okulda yapılan yönetsel çalışmalar nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel metodoloji geleneği içerisinde yer alan fenomenoloji modeli tercih edilmiştir. Fenomenoloji modelindeki çalışmalar, Creswell'e (2017) göre gerçek hayatın içinde olan güncel bir olguyu derinlemesine, deneyimleri ayrıntılı şekilde betimlemek için kullanılan bir araştırma yöntemi olarak betimlenmiştir. Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre göçmen öğrencilerin eğitim süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları ve bu zorluklarla baş etme stratejilerini anlamamızı sağlayacak zengin ve ayrıntılı verilerin elde edilmesi amacıyla fenomenoloji, bu araştırmanın modeli tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışmada amaçlı örneklem türlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme tekniğindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırmada ölçüt olarak göçmen öğrencilerin yoğun olarak bulunması kriter olarak belirlenmiş ve Düzce ilinde göçmen öğrencilerin en yoğun bulunduğu okullar il milli eğitim müdürlüğünden alınan veriler neticesinde tercih edilmiştir. Katılımcı yönetici ve öğretmenler göçmen öğrencilerin yoğun olarak eğitim gördüğü okullardan seçilmiştir. Katılımcı yöneticiler Y1...Y5 olarak; katılımcı öğretmenler ise Ö1...Ö11 olarak kodlanmıştır. Katılımcı yönetici ve öğretmenlerin demografik bilgileri Tablo 1 ve Tablo 2'de sunulmuştur

Tablo 1.

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin demografik verileri

Kod	Cinsiyet	Yaş	Kıdem	Eğitim Durumu	Görevi	Kademe	Okulundaki Göçmen Öğrenci Sayısı
Y1	Erkek	47	20	Lisans	Müdür	İlkokul	46
Y2	Erkek	44	21	Yüksek Lisans	Müdür Yrd.	İlkokul	38
Y3	Erkek	55	32	Lisans	Müdür	İlkokul	120

Y4	Erkek	55	32	Lisans	Müdür Yrd.	İlkokul	120
Y5	Erkek	38	16	Lisans	Müdür Yrd.	İlkokul	120

Tablo 1'e göre katılımcıların tamamı erkektir, yaş aralıkları 38 ile 55 arasındadır. Mesleki kıdemleri 16-32 yıl arasında değişmektedir. Yöneticilerin 4'ü lisans, 1'i ise yüksek lisans mezunudur. Yöneticilerden 3 tanesi müdür yardımcısı, 2'si ise okul müdürü olarak görev yapmaktadır. Yöneticilerin okullarındaki göçmen öğrenci sayılarına göre en az göçmen öğrenci sayısının 38 en çok ise 120 olduğu görülmektedir.

Tablo 2.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik verileri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Kıdem	Eğitim Durumu	Branş	Kademe	Sınıftaki Göçmen Öğrenci Sayısı	Göçmen Öğrenciler ile Çalıştığı Süre
Ö1	Kadın	47	23	Y. Lis.	Sınıf Ö.	İlkokul	3	4 yıl
Ö2	Erkek	39	15	Lisans	Sınıf Ö.	İlkokul	3	6 yıl
Ö3	Kadın	42	18	Lisans	İngilizce	Ortaokul	25	9 yıl
Ö4	Erkek	40	18	Y. Lis.	Türkçe	Ortaokul	25	7 yıl
Ö5	Erkek	46	22	Lisans	Beden	Ortaokul	50	5 yıl
Ö6	Kadın	40	16	Lisans	Din K.	Ortaokul	55	8 yıl
Ö7	Erkek	40	20	Lisans	Sınıf Ö.	İlkokul	6	3 yıl
Ö8	Erkek	41	17	Lisans	Sınıf Ö.	İlkokul	7	4 yıl
Ö9	Erkek	38	15	Lisans	Sınıf Ö.	İlkokul	7	6 yıl
Ö10	Erkek	40	20	Lisans	Sınıf Ö.	İlkokul	7	8 yıl
Ö11	Kadın	45	22	Lisans	Sınıf Ö.	İlkokul	4	15 yıl

Tablo 2'ye göre öğretmenlerin 9'unun erkek 2'sinin kadın olduğu görülmektedir ve yaşları 38 ile 47 arasında değişmektedir. Öğretmenlerin kıdemlerine bakıldığında ise en az 15 yıl en çok 22 yıl olduğu görülmektedir. Öğretmenlerden 9'u lisans 2'si yüksek lisans mezunudur. 1 öğretmen Türkçe, 1 öğretmen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, 1 öğretmen İngilizce, 1 öğretmen Beden Eğitimi branşında iken geri kalan 7 öğretmen sınıf öğretmenidir. Sınıf öğretmenlerinin sınıflarında en az 3 en fazla 7 öğrenci bulunurken branş öğretmenleri birçok sınıfta derse girdikleri için daha fazla göçmen öğrenci ile iletişim halindedirler.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Görüşme formu hazırlanırken literatürdeki önceki çalışmaların bulgularından yararlanılmış ve mevcut çalışmalarda yer alan-almayan durumlar hakkında sorular oluşturulmuştur. Görüşme formunun son hali için eğitim bilimleri alanında uzman iki öğretim üyesinin görüşü alınmıştır. Daha sonra pilot uygulama yapılmıştır ve pilot uygulama sonrasında bazı sorularda revize gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracında kişisel bilgileri içeren soruların yanı sıra ana sorular ve sonda sorular yer almaktadır. Örnek bazı sorular şöyledir:

- Sınıfınızdaki göçmen öğrencilerin sınıfınızın fiziksel düzenine nasıl bir etkisi oldu? Göçmen öğrencilerinizin olması sebebiyle karşılaştığınız iletişim sorunları nelerdir? (Sonda Soru) Türkçe konuşmada ne gibi sıkıntılar yaşanmaktadır? Lütfen örnek verebilir misiniz? Sınıflarda göçmen öğrencilerin olması, okulunuzun eğitim durumunu nasıl etkilemektedir? Göçmen öğrencilerinizin diğer çocuklar ile bir arada eğitim görmeleri, göçmen öğrencilerin okul kültürüne uyumunu nasıl etkilemektedir? Göçmen öğrencilerin diğer çocuklarla sosyal ilişkileri nasıldır?
- (Yöneticilere) Öğretmenlerinizin sınıflarında göçmen öğrenci olmasından kaynaklı size yansıttıkları sorunlar oluyor mu? Oluyorsa örnek verebilir misiniz? Bu sorunların çözümü için neler yapıyorsunuz? Göçmen öğrencilerin kayıt, devam ve diğer yönetsel işlemleri ile ilgili sorun yaşıyor musunuz? Yaşıyorsanız örnek verebilir misiniz? Okulunuzda göçmen öğrencilerinizin olmasının okul yönetimine olumlu bir etkisini olduğunu düşündüğünüz durumlar var mı?

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler 2022 yılı Güz döneminde toplanmıştır. Öncelikle bir öğretmen ve bir okul müdürü ile pilot görüşmeler yapılmıştır. Pilot görüşmelerde önceden hazırlanan görüşme soruları sınanmış ve gelen

cevaplara bağılı olarak bazı sorularda güncellemeler yapılarak formun nihai hali ortaya çıkartılmıştır. Sorular sorulmadan önce katılımcıların görüşmeye hazır olmalarını sağlamak ve görüşmeci-araştırmacı arasındaki etkileşimi güçlü tutmak adına öncelikle araştırma konusu üzerine informal konuşmalar yapılmıştır. Resmî izinlerin alınmasından sonra araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden öğretmen, okul müdürü ve müdür yardımcılarında öncelikle randevu talep edilmiştir. Görüşmelerin tümü, katılımcıların onayıyla kaydedilmiştir. Görüşmeler ortalama 25'er dakika sürmüştür. Görüşmeler bittikten sonra tüm ses kayıtları yazıya aktarılmış ve her bir görüşmeci için ayrı bir dosya şeklinde .docx formatında kayıt edilmiştir ve sonrasında temalara ulaşılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2021).

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada araştırma etiği ilkeleri gözetilmiş olup gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Etik kurul izni kapsamında; bu araştırma, Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 20/10/2022 tarihli 223490 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

İnandırıcılık ve Aktarılabilirlik

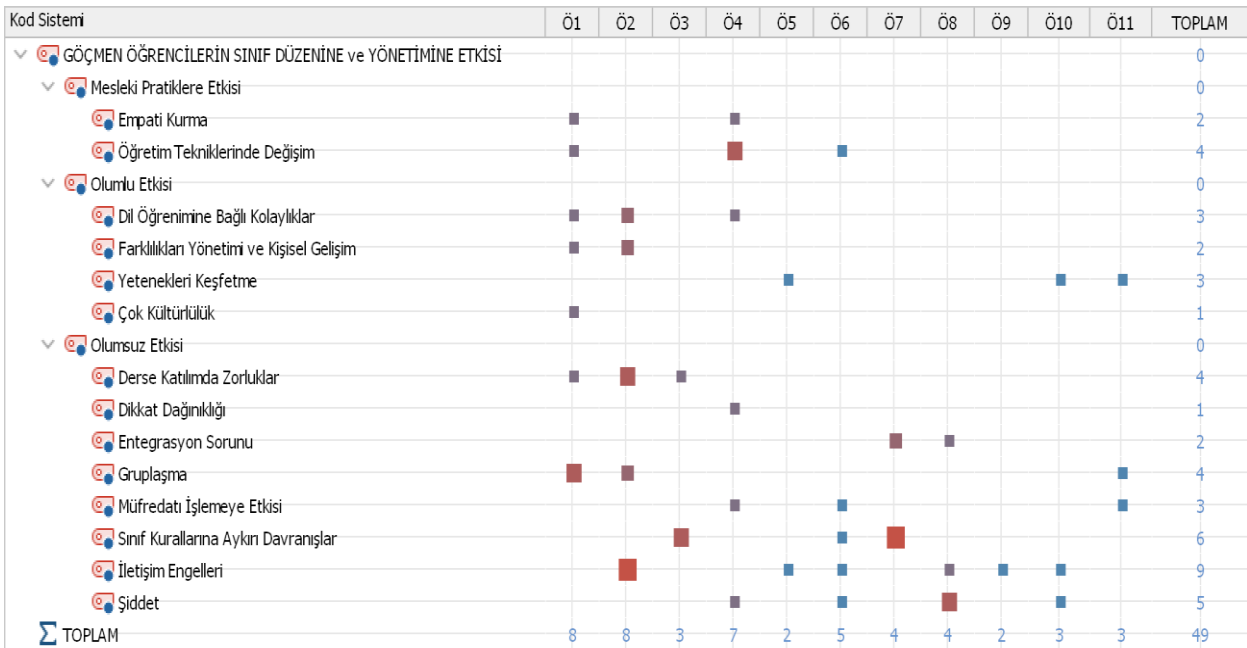
Araştırmacılar, sonuçların güvenilir olması için bir dizi önlem almıştır. Bunlardan ilki uzun süreli etkileşimdir. Veri toplanan sahada görüşmecilerle mümkün olduğunca yoğun etkileşim içerisinde olunmaya çalışılmıştır. Verilerin toplanmasından sonra katılımcı teyidi alınmış ve transkripsiyonu yapılan ifadelere ekleme-çıkarma yapıp yapılmayacağı tüm katılımcılara sorulmuştur. Ayrıca dış geçerliği yani aktarılabilirliği sağlamak adına da amaçlı örneklem tercih edilmiştir. Katılımcı görüşlerine doğrudan yer verilmesi de inandırıcılığı sağlamak için ayrı bir önlem olarak kullanılmıştır.

BULGULAR

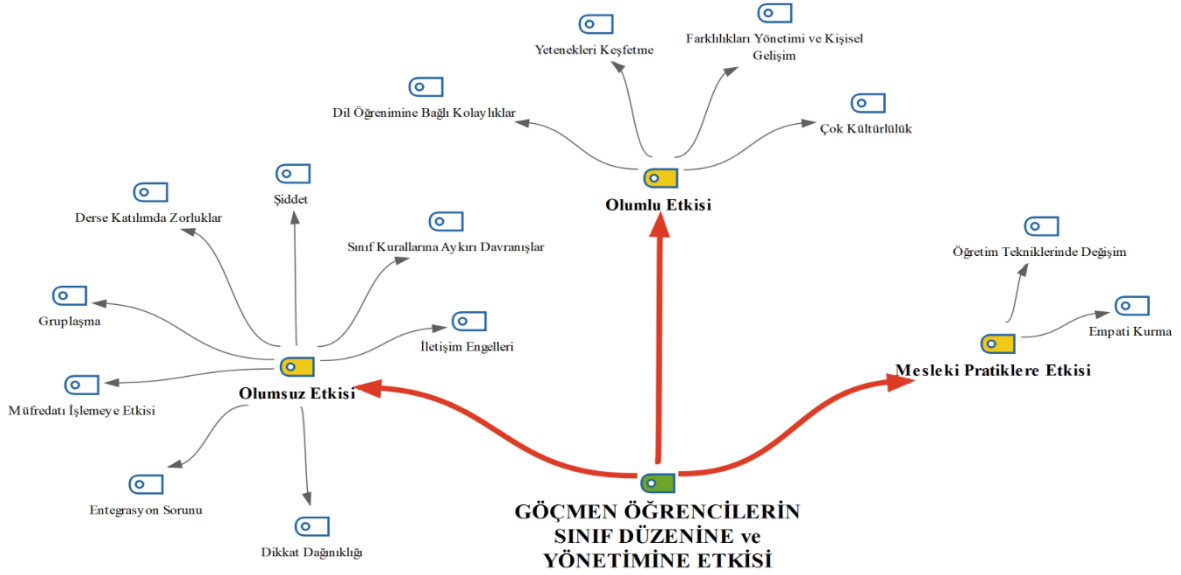
Yapılan analizler sonucunda toplam üç temaya ulaşılmıştır. Bu temalar; “göçmen öğrencilerin sınıf düzenine ve yönetimine etkisi”, “göçmen öğrencilerin okula etkisi”, “göçmen öğrencilere yönelik yönetsel çalışmalar” şeklindedir.

Tema 1: Göçmen Öğrencilerin Sınıf Düzenine ve Yönetimine Etkisi

Öğretmenler ile yapılan görüşmeler göçmen öğrencilerin sınıf düzeni ve yönetimi üzerinde olumlu etkileri, olumsuz etkileri ve mesleki pratiklere etkileri şeklinde 3 alt tema ve onların da altında toplam 14 kod olduğunu ortaya çıkarmıştır. Şekil 2'ye bakıldığında öğrencilerin sınıf düzenine ve yönetimine etkisi temasına ait hangi alt kategorinin hangi öğretmen tarafından sıklıkla kodlandığını görmek mümkündür. Şekil 3'te bu temaya ait kategoriler gösterilmiştir.

Şekil 2. Göçmen öğrencilerin sınıf düzenine ve yönetimine etkisi temasına ait kod-katılımcı matrisi

Şekil 3. Göçmen öğrencilerin sınıf düzenine ve yönetimine etkisi temasına ait kategoriler ve kodlar

Kategori 1: Mesleki Pratiklere Etkisi

Şekil 2 ve Şekil 3 incelendiğinde göçmen öğrencilerin sınıf düzenine ve yönetimine etkisi temasına ait mesleki pratiklere etkisi kategorisinde empati kurma ve öğretim tekniklerinde değişim olmak üzere iki kod olduğu görülmektedir.

Empati Kurma

Yapılan görüşmelerde öğretmenler, göçmen öğrenciler ile çalışmanın farklı kültürden insanları anlayabilmeleri noktasında olumlu bir etki yarattığını ve mesleki olarak da bu durumu kabul ederek çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bazı katılımcılara ait görüşler şu şekildedir:

“Onları da yok sayamayız yani. Sınıfta 5 öğrencim vardı şimdi taşınanlar oldu 3’e düştü ama onları yok sayamayız.” (Ö1)

“Şöyle bir şey de var. Biz hep kendi kültürümüzdeki öğrencilerle beraber olduğumuz için farklı kültürlerden öğrencilerle birlikte olmak bizi hani farklı ırklara tahammülümüzü arttırdı o eşiğimiz arttı onları kabul edebilme eşiği.” (Ö4)

Göçmen öğrenciler ile çalışmanın öğretmenler için de farklı bir deneyim olduğu, mesleki pratiklerini etkilediği görülmektedir. Katılımcıların ifadelerine göre, öğretmen sınıfında farklı kültürden gelen öğrencilerin varlığının önemli olduğunu vurgulamaktadır. Öğrenci sayısının azalmasıyla birlikte bile, bu öğrencilerin yok sayılmayacağına dikkat çekmektedir.

Öğretim Tekniklerinde Değişim

Yapılan görüşmelerde öğretmenler, göçmen öğrenciler ile çalışmaya başladıktan sonra öğretim tekniklerinde değişime gitmek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Bunlarla ilgili bunlara özel yazılı kâğıdı hazırladığım dönemde çok olumlu geri bildirimler aldım. Kendi meslektaşlarımdan. Hoşuna giden arkadaşlarım oldu zümredekilerden. Bizimle de paylaş dediler. Biz burada iki Türkçe öğretmeniyiz. Sonra onlardan katkı sağlayanlar oldu. Nesneyi yazıp yani onun Osmanlıcası gibi. Çocuğun hoşuna gidiyordu. Kendini özel hissediyordu. Kendini değerli hissediyor yani.” (Ö4)

“Eskiden sadece bir şey anlatıp geçerdim şimdi artık pencereyi kapat derken hem pencere kelimesini söylüyorum hem de işaret ediyorum. Çünkü çocuk dil bilmiyor ve aynı zamanda dil de öğreniyorlar. Göstererek anlattığım zaman hem kelimeyi öğrenmiş oluyor hem ders dinlemiş oluyorlar. Kesinlikle bu yüzden kendimi değiştirdim yani.” (Ö1)

Göçmen öğrencilerin Türkçeyi tam bilmemesinin öğretmenleri yeni arayışlara ittiği ve bunun sonucunda göçmen öğrencileri de derse katabilmek için yeni yöntemler ve teknikler geliştirdikleri görülmektedir. Bu yeni yöntemler ve teknikler neticesinde öğrencilerin derse daha fazla katıldığı, kendilerini daha değerli hissettikleri görülmektedir. Yukarıda alıntılanan katılımcı ifadelerine göre, öğretmenin hazırladığı özel yazılı materyaller ve kullandığı yöntemler, olumlu geri bildirimler almasına ve meslektaşları tarafından takdir edilmesine yol açmıştır.

Kategori 2: Olumlu Etkisi

Şekil 2 ve Şekil 3 incelendiğinde göçmen öğrencilerin sınıf düzenine ve yönetimine etkisi temasına ait olumlu etkisi alt kategorisinde dil öğrenimine bağlı kolaylıklar, farklılıkların yönetimi ve kişisel gelişim, yetenekleri keşfetme, çok kültürlülük kodları olduğu görülmektedir.

Dil Öğrenimine Bağlı Kolaylıklar

Yapılan görüşmelerde öğretmenler, göçmen öğrencilerin Türkçeyi öğrenmelerinin sınıf düzenine ve yönetimine olumlu etki ettiğini dile getirmişlerdir. Bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Zaman geçtikçe Türkçe bilenler artık alışıyorlar. Zaten beş on sen sonra bunlar şey olmayacak çoğu Türkçe ile gelecek buraya. Mesela abisi geldi okuttum, şimdi kardeşi geliyor. Ama işte bunların şu anda geçiş aşaması. Oturacak yani.” (Ö2)

“İlk başta dil bilmiyorlardı çok az kelimeyle konuşuyorlardı. Ben şimdiki sınıfımı 2.sınıfta aldım mesela o zaman Iraklı bir öğrencim daha az Türkçe biliyordu bu yüzden derse daha az daha kısa kelimelerle katılıyordu. Dediğinin çoğunu ben anlayamıyordum. Biraz anlatmaya çalışıyordu. Ama geçen zamanla o Türkçeyi daha iyi öğrendi. Okula gelmeseydi dil öğrenemezdi bu kadar. Anneleri hiç bilmiyorlar dil, okula gelmedikleri için. Çocuklar için okula gelmek dili öğrenmek açısından iyi oluyor. Avantaj oluyor. Her yıl daha da iyi oluyor. 2’de iki üç kelime konuşanlar 4. Sınıfa geldiklerinde müdüre tercümanlık yapıyorlar. Annesi geldi diyelim idareye veya öğretmenler arasında tercümanlık yapabiliyorlar. Okulun katkısı bu yani.” (Ö1)

Yeni bir dili öğrenmek zor olsa da göçmen öğrencilerin zamanla Türkçeyi öğrendikleri, okul yönetimi ile aileleri arasında tercüman görevi gördükleri görülmektedir. Başlangıçta olumsuz bir durum olan dil farklılığı durumunun zamanla olumluya döndüğü görülmektedir. Bu bulgular, göçmen öğrencilerin zamanla dil becerilerini geliştirdiklerini ve Türkçeyi daha iyi öğrendiklerini göstermektedir.

Farklılıkların Yönetimi ve Kişisel Gelişim

Yapılan görüşmelerde öğretmenler, göçmen öğrencilerin gelmesiyle birlikte farklı öğrencileri ile çalışmanın kendilerini motive ettiğini bu durumunda mesleki anlamda tatmin ettiğini ve mesleki anlamda kendilerini geliştirdiğini belirtmişlerdir. Bazı görüşmeciler görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“İşte kapsayıcı eğitimde dediği gibi. Kendimizi kişisel olarak geliştiriyoruz. Onların olması sebebiyle... Dediğim gibi Afgan öğrenciyi örnek gösteriyordum diğerlerine. O anlayabildiği için kendimde mutlu oluyorum demek ki anlatabiliyorum diyorum. Hoşuma gidiyor bu durum daha bir motive oluyorum. Yani o Afgan öğrencim diğerlerini geçince bazı sınavlarda benim çok hoşuma gidiyor çok mutlu oluyorum kendimde başarmışım diyorum yani.” (Ö1)

“Olumlu etkisi kapsayıcı eğitim almama neden oldu. Şimdiye kadar böyle bir kavram bilmiyordum. Kendimi geliştirmiş oldum. Tecrübe edinmiş olduk. Yavaş yavaş anlıyorsun tecrübemizde arttı tabi. Artı olarak bunları söyleyebilirim. Türkçe bilse de zeki olsa da bir yerde kalıyor çocuk. Çünkü her kelimeyi anlayamıyor. O konuda sıkıntı var. Bir yere kadar getiriyorsun o çocuğu ama bir yere kadar. Şu an tek yapabileceğimiz onlar için Türkçe okuma yazmayı öğretebilmek. Türkçeyi öğretmek.” (Ö2)

Göçmen öğrenciler ile çalışmaya başlayan öğretmenlerin kendilerini mesleki anlamda geliştirmeleri sınıf düzenine ve yönetimine olumlu etki etmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin kapsayıcı eğitimin olumlu etkileriyle ilgili değerlendirmesi, daha önce bu kavramı bilmediğini ve bu eğitim yaklaşımı sayesinde kişisel gelişimini ilerlettiğini yansıtmaktadır. Tecrübe edinme sürecinin zamanla arttığına vurgu yaparak, öğretmenin göçmen öğrencilerle çalışarak deneyim kazandığını ve bu deneyimlerin profesyonel yetkinliğini artırdığını ifade etmektedir.

Yetenekleri Keşfetme

Yapılan görüşmelerde öğretmenler, göçmen öğrencilerin beden eğitimi, matematik, görsel sanatlar gibi branşlarda yetenekli olanların olduğunu ve bu derslere daha ilgili olduklarını, dolayısıyla bu durumda sınıf düzenine ve yönetimine olumlu etki ettiğini dile getirmişlerdir. Bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Kendi branşım açısından evet var. Olumlular mutlaka var. Branşıma uygun olarak futbolcu, voleybolcu, fizik olarak çok güçlüler dayanıklılar. Atletizmde çok iyiler. Benim açımdan olumlular bunlar. Çünkü beden eğitimi branşında dayanıklı öğrenciler atletik öğrenciler.” (Ö5)

“Çok güzel resim yapıyor bir tanesi resim konusunda yönlendiriyorum panoyu sen hazırla falan gibi görevler veriyorum. Bilsem sınavına da gir diye motive ettim Türkçen düzelirse diye. Kazanırsın dedim. Seviyorum o şekilde onları da. Öteki çocuklardan ayırmıyorum onları.” (Ö11)

Göçmen öğrencilerin dilbilgisini daha az gerektiren derslere daha ilgili oldukları görülmektedir. Fiziki olarak da yaşlılarından bir miktar ileri olmaları da onları beden eğitimi gibi branşlarda yaşlılarından öne çıkarmaktadır. Ayrıca, göçmen öğrencilerin yeteneklerini farklı alanlarda keşfetmeleri ve bu alanda desteklenmeleri önemlidir. Öğrencilerin resim gibi yeteneklerini kullanmalarına teşvik edilmesi, kendilerini ifade etmelerine ve özgüvenlerini geliştirmelerine yardımcı olabilir.

Çok Kültürlülük

Yapılan görüşmelerde öğretmenler, göçmen öğrenciler ile çalışmaya başladıktan sonra göçmenlerin içinde buldukları olumsuz durumu daha iyi daha iyi anlayabildiklerini ifade etmişlerdir. Bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Aslında kapsayıcı eğitim ile birlikte biz de bu yabancı öğrencilerin durumunu daha iyi kavramaya başladık. Yani bu yabancılardan dil bilmeyişinin derse yansımalarını gördüğümüz için bizde kendimizi o alanda geliştirmeye çalışıyoruz. Önceden böyle bir şey yoktu yani biz de kendimizi mecburen geliştirmeye çalışıyoruz. Bu da sınıf yönetimize olumlu etki ediyor haliyle.” (Ö1)

Yukarıdaki ifadeler, kapsayıcı eğitimin yabancı öğrencilerin durumunu daha iyi anlama ve anlamlandırma sürecine katkı sağladığını vurgulamaktadır. Öğretmen, göçmen öğrencilerin dil becerilerinin derse olan etkisini gözlemleyerek, kendi profesyonel gelişimini bu alanda ilerletmeye çalıştığını ifade etmektedir. Bu süreçte, öğretmenin kendini geliştirme çabalarının sınıf yönetimi üzerinde olumlu bir etkisi olduğu belirtilmektedir.

Kategori 3: Olumsuz Etkisi

Şekil 2 ve Şekil 3 incelendiğinde göçmen öğrencilerin sınıf düzenine ve yönetimine etkisi temasına ait “olumsuz etkisi” kategorisinde derse katılımda zorluklar, dikkat dağınıklığı, entegrasyon sorunu, gruplaşma, müfredatı işlemeye etkisi, sınıf kurallarına aykırı davranışlar, iletişim engelleri, şiddet kodları olduğu görülmektedir.

Derse Katılımda Zorluklar

Öğretmenler ile yapılan görüşmelerde göçmen öğrencilerin derse katılım noktasında oldukça eksik oldukları görülmektedir. Öğrencilerin dil bilme gerekliliği görece olarak diğer derslerden daha az olan matematik, müzik, görsel sanatlar, beden eğitimi derslerine de katılımda daha istekli oldukları görülmektedir. Bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Yani onlar bazen anlayamadıkları zaman dikkatleri de çabuk dağılıyor. Mesela onlar genelde derste bir şeyi anlayamayınca başka şeyle meşgul olabiliyorlar o şeye kayabiliyorlar. Anladıkları derse ise daha çok katılıyorlar. Mesela matematik ve resim dersini çok seviyorlar. Çünkü bir dil gerekmiyor, yani yapıyorlar resmi. Ama Türkçe dersi gibi diğer derslerde dikkatleri daha kolay dağılıyor. Ama bir şekilde görev vererek falan derse katıyoruz onları.” (Ö1)

“Hayat bilgisi dersinde mesela çocuk bizim kültürle ilgili şeylerde zorluk yaşıyor. Çocuğun öğrenmesini istiyorsun Türkçeyi ama olmuyor zor yani sende zorlanıyorsun. Bayramlar mesela, milli bayramlar. Adam Iraklı Türkiye'deki milli duyguyu bilmiyor. Bizim örf, adet, geleneklerimiz derste mesela onlarda

geçiyor. Örneğin; kemeçe, horon tepme, halk oyunları yani seninki farklı onlarınki farklı. Zorlanıyor yani çocuk böyle durumlarda.” (Ö2)

Bu ifadeler, göçmen öğrencilerin dil bilmemeleri ve farklı kültürel geçmişlerinin eğitim sürecinde bazı zorluklara neden olduğunu göstermektedir. Dil sorunu, dikkat dağınıklığı ve kültürel farklılıklar, öğrencilerin öğrenme sürecinde karşılaştıkları zorlukları etkileyen faktörlerdir. Bu durumlar, göçmen öğrencilere uygun destek ve yönlendirmenin önemini vurgulamaktadır. Göçmen öğrencilerin dil sorununun derse katılımlarını da olumsuz şekilde etkilediği sonuç olarak sınıf düzenine ve yönetimine de olumsuz yönde etkiledikleri görülmüştür.

Dikkat Dağınıklığı

Yapılan görüşmelerde öğretmenler, göçmen öğrencilerin özellikle dil sorunundan kaynaklı olarak derslere uyum sağlamada ve dikkatini vermede zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Bu durumda öğrencilerin başka şeyler ile ilgilenmelerine sebep olduğu, dolayısıyla sınıf düzeni ve yönetimine olumsuz etki ettiğini dile getirmişlerdir. Bazı katılımcı ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Olumsuz olarak ise işte en başta tabi dil problemi. Dil problemi olduğu için büyük çoğunluğunda derse adapte sorunu yaşıyorlar. Haliyle çocuk orda anlatılanı anlamadığı için. Bizde onun diline hâkim olmadığımız için çocuğun bir süre sonra dikkatini başka şeyler çekiyor. İşte arkadaşına bakıyor elinde kağıtlarla oynuyor, defterini kitabını karalıyor vs. böyle sıkıntılar yaşıyoruz. Sınıf düzenini sağlamada, çocuğu derste dikkatini çekme aşamasında böyle sorunlar yaşıyoruz.” (Ö4)

Dil problemi aşılamadıkça bu sorunun aşılması oldukça zor görülmektedir. Dil problemi aşıldıkça öğrencinin dikkatini derse çevirme konusunda daha başarılı olunacağı öngörülmektedir. Bu ifadeler, göçmen öğrencilerin dil sorunuyla karşılaştıklarını ve bu nedenle derse adapte olma konusunda zorluklar yaşadıklarını göstermektedir. Dil bilmemeleri, öğrencilerin çoğunluğunun derste anlatılanları anlamamalarına ve bu nedenle dikkatlerinin dağılmasına yol açmaktadır.

Entegrasyon Sorunu

Yapılan görüşmelerde öğretmenler, göçmen öğrencilerin buldukları kültüre uyum sağlamada zorlandıklarını ve bu durumda sınıf düzeni ve yönetimine olumsuz etki ettiğini dile getirmişlerdir. Bazı katılımcı ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Kültürü sahiplenemiyorlar. İster istemez formal ortamdan etkilenip törpüleniyorlar ama aileden gelen davranışlar çok baskın o yüzden değişme az oluyor.” (Ö7)
“Olumsuz daha çok oldu. Çocuklar için farklı kültürler görmek olabilir. Farklı hayatlar tanıyorlar. Ama sınırlı olumlu olarak. Ama olumsuz daha çok. Gelen çocuklar hemen hemen tamamı dezavantajlı gruptan geliyorlar, anne baba kaybetmiş, savaştan gelmiş olabiliyor. Parçalanmış aile olabiliyor. Daha önce gördükleri şey çok etkileyici olabiliyor.” (Ö8)

Dezavantajlı gruptan gelen göçmen öğrencilerin, dili ve kültürü farklı ve yeni katıldıkları bir gruba uyum sağlamada zorlanmalarının kaçınılmaz olduğu görülmektedir. Özellikle ikamet ettikleri yerlerde de kendi milletlerinden insanlar ile yaşamalarının ve ailelerinin her an geri dönebilecekmiş gibi bir tutum içinde olmalarının göçmen öğrencilerin yeni bir ortama uyum sağlama konusunda zorlanmalarına sebep olduğu görülmektedir.

Gruplaşma

Öğretmenler ile yapılan görüşmelerde göçmen öğrencilerin kendi aralarında gruplaşmayı tercih ettikleri, bazen de dışlanarak buna mecbur bırakıldıkları ve bu durumda sınıf düzenine ve yönetimine olumsuz etki ettiği görülmektedir. Bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Dışlandıklarını hissediyorlar. Bizde onu hissedebiliyoruz. Diğer çocuklar tarafından farklı görülüyorlar. Ama çocuklar bunu zamanla hallediyorlar. Kaynaşmayı da zamanla öğreniyorlar. Biraz dışlanmışlık var ama çocuk oldukları için oyunlarda falan da yani kaynaşıyorlar zamanla o şekilde idare ediyoruz yani.” (Ö1)

“Bir erkek var onu böyle çok şey yapmıyorlar, onu dışlıyorlar. O aslında şeyden kaynaklı aileden kaynaklı. Araplar tamam yani misafirlik bir yere kadar diyorsun. Kendi insanımız zor durumdayken ama onu aileden duyup dışlama oldu sanki üzüldüm yani.” (Ö11)

Öğretmenlerin en zorlandıkları konulardan birinin de göçmen öğrencilerin dışlanmaları olduğu görülmektedir. Özellikle Türk ailelerinin tutumlarının Türk öğrencilerin tutumlarını da etkilediği konusunda öğretmenlerin hemfikir olduğu görülmektedir. Öğretmenler başlangıçtaki olumsuzluklara rağmen zamanla öğrencilerin kaynaşmaya başladığını da ifade etmektedirler.

Müfredatı İşlemeye Etkisi

Öğretmenler ile yapılan görüşmelerde, göçmen öğrencilerin öğretmenlerin ders işleme hızlarını yavaşlattıkları ve öğretmenlerin müfredat yetiştirmekte zorlandıkları, ayrıca da göçmen öğrenciler ile uğraşırken Türk öğrencilerin de geri kaldıkları görülmüştür. Bu durumun da sınıf düzenine ve yönetimine olumsuz etki ettiği görülmektedir. Bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Sınıf yönetimini zorluyorlar ben bazen dersi bırakıyorum yapmayın oğlum etmeyin oğlum diyorum. Arkadaşlarla da konuştuğumuzda en çok zorlandığımız sınıflar onların yoğun olduğu sınıflar. Bazen üzülüyorum onların hakkına giriyoruz gibi bazen de Türklerin de hakkına giriyoruz gibi.” (Ö6)
“Türkçe bilmedikleri için ilerde gideriz diye düşünüyorlar veliler. Eğitime pek odaklanmıyorlar. Evde ilgi olmadığı için okuma yazma aksıyor.” (Ö11)

Bu ifadeler, göçmen öğrencilerin eğitim sisteminde farklı etkiler yarattığını ve sınıf yönetimi açısından bazen zorluklar oluşturduğunu göstermektedir. Bazı öğretmenler, göçmen öğrencilerin dikkatlerinin dağılması ve sınıf düzenini etkilemesi nedeniyle zaman zaman dersleri durdurmak zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, göçmen öğrencilerin başarı düzeyleri ve aile yapısı da farklılık göstermektedir.

Sınıf Kurallarına Aykırı Davranışlar

Öğretmenler ile yapılan görüşmelerde göçmen öğrencilerin gerçekleştirmiş oldukları sınıf kurallarına aykırı davranışların, göçmen öğrencilerin sınıf düzenine ve yönetimine olumsuz etkilerinden biri olduğu görülmektedir. Bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Sınıf yönetiminde zorlanıyorum. Bir tane yeni öğrenci geldi mesela sanki hiç Türkçe bilmiyor gibi onu uyarıyorum bana ters ters bakıyor. O ara yanındaki arkadaşı Türkçesini tercüme ediyor. Yani sınıfın düzenini düşünün. Bu sınıf başarılı öğrencilerin olduğu bir sınıfta onlar bile artık çocukların gardı düşüyor diyeyim. Sürekli konuşan biri var Türkçe bilmediği için canı sıkıldığı için ben onu uyarıyorum yanındaki tercüme ediyor ve diğer çocukların da ilgisi dağılıyor ve benim sınıf yönetiminde ders anlatmayı bırak sus, yapma, önüne dön bunla geçiyor yani.” (Ö6)

Göçmen öğrencilerin iletişim probleminin de neden olduğu olumsuz etki ile birlikte sınıf kurallarına uyma konusunda problemliler oldukları görülmektedir. Göçmen öğrencilerin sınıf kurallarına uymamalarında başlıca sebebin dersin anlatıldığı dili bilmedikleri için ders esnasında sıkılmaları gösterilebilmektedir.

İletişim Engelleri

Öğretmenler ile yapılan görüşmelerde göçmen öğrencilerin Türkçeyi bilmemesi sebebiyle ortaya çıkan iletişim engeli, öğretmenler tarafından göçmen öğrencilerin sınıf düzenine ve yönetimine olan olumsuz etkileri arasında gösterdikleri durumlar içinde en çok belirtilen durumdur. Bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Şimdi göçmen öğrenciler, Türkçe bilmeyenleri söyleyeyim. Türkçe bilmedikleri için derse katılmıyorlar. Derse katılım olmayınca kendi aralarında çok konuşuyorlar. Bir de bizim sınıflarımızda kaynaştırma öğrencilerimiz de var. Yani kaynaştırmalarla ayrı ilgilenmek, o göçmenlere ayrı düzen sağlamak çok yıpratıcı, düzeni bozuluyor. Diğer çocukların ilgisi dağılıyor. Çok olumlu bir etkisi maalesef yok.” (Ö6)

“Tabi burada disiplin anlamında uyum sorunu var. Uyum ve dil. Çünkü birçoğuyla şey yapamıyoruz, iletişim kuramıyoruz. Burada mesela fiziksel ölçüm yapıyoruz. Görmüşsünüzdür. Boy, kilo, mekik, sınav yaptığımız ölçümler var. Konuşamıyorum, kendimi anlatamıyorum. Yani otur esnekliğini ölçeceğiz mekik şöyle yapılır falan ellerini kaldırma diyemiyorum. Dil yoksa sıkıntı oluyor yani. Ama onun dışında iyi öğrenciler var.” (Ö5)

Göçmen öğrenciler okula ilk başladıklarında Türkçe bilmedikleri için iletişim sorunu yaşanmakta ve bu durum sınıf düzenini de olumsuz etkilemektedir. Öğrencilerin Türkçe bilmemelerinin hem öğretmenleri hem de arkadaşları ile iyi bir iletişim bağı kurmalarına engel olduğu görülmektedir.

Şiddet

Öğretmenler ile yapılan görüşmelerde göçmen öğrencilerin gerçekleştirmiş oldukları şiddet içerikli davranışların, göçmen öğrencilerin sınıf düzenine ve yönetimine olumsuz etkilerinden biri olduğu görülmektedir. Bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Bu öğrenciler malum göçle gelmişler. Bu göçün sebebi de bir savaş. Muhtemeldir ki bunların bir kısmı ona tanık oldular. Bir kısmı da tanık olanlarla aynı evdeler. Yani belki evde haberlerden dinlediler, yakınlarıyla görüşüyorlar. Bunlar bizi zorluyor açıkçası.” (Ö4)

“Daha çok ders arasında kavgalar oluyor. Ben buraya ilk geldiğimde burada yabancı azdı, kurallara uyuyordu çocuklar. Sonra artıkça kurallara uymama arttı. Teneffüste kavgalar oldukça illaki diğerleri de etkilendi. Illaki birbirilerine geçiyor. Dili çözdükçe kuralları anlatıyoruz ama çok zorlanıyoruz o aşamaya kadar.” (Ö8)

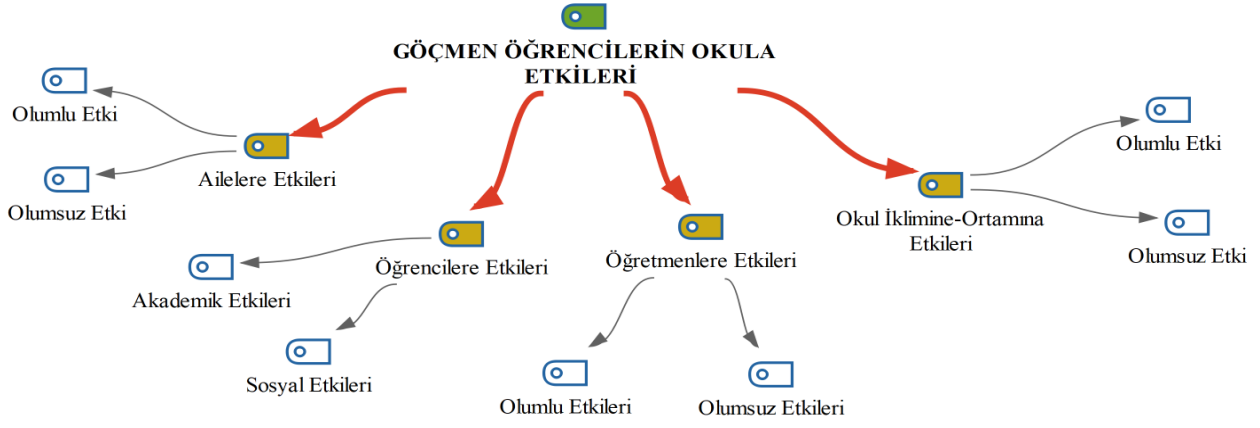
Göçmen öğrencilerin savaş ortamından ayrılarak gelmiş olmaları onlar için davranışsal problemlerini de beraberinde getirmiştir. Öğrencilerin oyun oynarken bile kavga, dövüşlü oyunlar tercih ettikleri ve öğretmenlerin özellikle teneffüs saatlerinde oldukça zorlandıklarını belirttikleri görülmektedir.

Tema 2: Göçmen Öğrencilerin Okula Etkisi

Göçmen öğrencilerin okul iklimi, okul kültürü ve yapısıyla etkileşimi, hem göçmen öğrencilerin başarısı ve refahı açısından önemli hem de okulun genel toplumsal çeşitlilikle başa çıkma becerilerini geliştirmesi açısından kritik bir faktördür. Şekil 4'e bakıldığında göçmen öğrencilerin okula etkilerine ait kodların hangi yöneticiler tarafından ne sıklıkla kodlandığını görmek mümkündür. Şekil 5'te ise bu temaya ait kategoriler görülmektedir.

Kod Sistemi	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	TOPLAM
▼ GÖÇMEN ÖĞRENCİLERİN OKULA ETKİLERİ						0
▼ Ailelere Etkileri	■		■		■	3
○ Olumsuz Etki			■			1
○ Olumlu Etki	■					1
▼ Öğretmenlere Etkileri			■		■	2
○ Olumlu Etkileri					■	1
○ Olumsuz Etkileri			■			1
▼ Öğrencilere Etkileri						0
○ Sosyal Etkileri	■	■				2
○ Akademik Etkileri	■	■				2
▼ Okul İklimine-Ortamına Etkileri	■	■				2
○ Olumsuz Etki		■				1
○ Olumlu Etki	■					1
Σ TOPLAM	6	4	4	0	3	17

Şekil 4. Göçmen öğrencilerin okula etkileri temasına ait kod-katılımcı matrisi

Şekil 5. Göçmen öğrencilerin okula etkileri temasına ait kategoriler ve kodlar

Şekil 4 ve Şekil 5 incelendiğinde göçmen öğrencilerin okula etkileri temasına ait “ailelere etkileri”, “öğretmenlere etkileri”, “öğrencilere etkileri” ve “okul iklimine-ortamına etkileri” şeklinde 4 kategori olduğu görülmektedir.

Kategori 1: Ailelere Etkileri

Göçmen öğrencilerin okuldaki varlığı, göçmen olmayan öğrencilerin ailelerine çeşitli şekillerde etki edebilir. Birinci olarak, kültürel çeşitlilik ve farkındalık açısından etkileri göz ardı edilemez. Göçmen öğrenciler, farklı kültürlerden gelen perspektifleri ve deneyimleriyle okul ortamına yeni bir boyut katarken, göçmen olmayan öğrencilerin aileleri de bu çeşitlilikle daha fazla etkileşim içinde olabilmektedir. Bu etkileşim, ailelerin kültürel açıdan zenginleşmesini, farklı bakış açılarını anlamalarını ve kültürel farkındalık düzeylerini artırmasını sağlayabilir. İkinci olarak, göçmen öğrencilerin varlığı, dil becerileri ve iletişim yetenekleri açısından etkili olabilir. Bu bağlamda bazı yöneticilerin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Tam tersine yardımcı oluyorlar. Küçük gelen kıyafetleri veliler gönderiyorlar bizde onları temiz olanları yabancı uyruklulara veriyoruz. Onlarda ama çuvalı doldurup gitmiyorlar istedikleri kadar koyma hakları olmasına rağmen sadece işlerine yarayacak olan arıyorlar. Görgüsüzlük yapmıyorlar. Mesela bir tanesi bebek kıyafeti ihtiyacı vardı aldı gitti.” (Y1)

“Yani maalesef çok fazla olmasa da benim çocuğum yabancı biriyle oturmasın gibi uzak dursun gibi oluyor... Dediğim gibi hastalık bulaşır, ne olduğu belli değil diyorlar. Garibansan öyle oluyor yani. Tabi bazı insanlar çocuklarını Suriyeliler var diye göndermek istemiyor duydum. Şurada oturuyorum bir gün, göçmen geldi bir tane gariban. Bizde de bir tane parası olan bir veli oturuyordu. Acındırayım diye ona da anlattım, hani yardım eder belki diye. Bakın ne kadar garibanlar var dedim. Sonra bir baktım ki veli dedim herhalde yardım edecek. Kadının cevabı “müdür bey bunları buraya alıyorsunuz ama aşuları var mı?” dedi. Temizliği nasıl dedi. Ben şok oldum. Öyle bakan da var maalesef.” (Y3)

Bu ifadeler, göçmen öğrencilerin varlığının bazı göçmen olmayan öğrencilerin aileleri üzerinde farklı etkiler yaratabileceğini göstermektedir. Bazı veliler, yardımlaşma ve kültürel çeşitlilik açısından olumlu bir tutum sergilerken, bazıları ise kaygılarını dile getirmekte ve göçmenlere karşı önyargılar taşıyabilmektedir. Bu durum, göçmen öğrencilerin okul ve toplum içinde karşılaştıkları çeşitli dinamikleri anlamak ve uyum sağlamalarını desteklemek için dikkate alınması gereken önemli bir noktadır.

Kategori 2: Öğretmenlere Etkileri

Göçmen öğrencilerin okuldaki sayıca çoklukları zaman zaman öğretmenler üzerinde olumlu etki oluşturduğu gibi olumsuz yönleri de olmaktadır. Sınıflara dengeli dağıtım olmadığı durumlarda öğretimin niteliği ve sınıfın yönetimi gibi konularda şikayetler artabilmektedir. Bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“En çok zorlandığımız konu yabancı öğrenci geldiğinde hangi öğretmene vereceğiz. Altı şubeden hangisine vereceğiz. Biri diyor ki yeter hocam bana verme artık çünkü 6-7 tane oluyor. Çocuk yani birinci sınıfta hem dil hem okumayı öğreniyor ama ara sınıfta sıkıntı oluyor.” (Y3)

“Bayağı geliyor sayı fazla olduğu için öğretmenler şikayetçi. Göçmen öğrenci sayısı fazla olunca... Özellikle ara sınıfta geliyor çok şikâyet. Çocuk ara sınıfta geliyor Türkçe bilmiyorlar iletişim olmuyor bu sefer hocalar zorlanıyor.” (Y5)

Yönetici ifadeleri, göçmen öğrencilerin okullarda yerleştirme sürecinin zorluklarını ve öğretmenlerin bu durumla başa çıkma konusundaki zorluklarını vurgulamaktadır. Öğretmenler, göçmen öğrencilerin hangi sınıfa yerleştirileceği konusunda karar verirken zorluklar yaşayabilmektedir. Göçmen öğrenci sayısının artmasıyla birlikte, öğretmenlerin bu öğrencileri hangi sınıflara yerleştireceklerini belirleme sürecinde sıkıntılar ortaya çıkabilmektedir. Bazı öğretmenler, göçmen öğrenci sayısının fazla olduğu sınıflarda aşırı yüklenmelerden şikâyet edebilmektedir.

Kategori 3: Öğrencilere Etkileri

Göçmen öğrencilerin diğer öğrencilere etkileri hem olumlu hem de olumsuz yönler içerebilir. Olumlu yönden bakıldığında, göçmen öğrenciler farklı kültürleri ve deneyimleri diğer öğrencilere aktararak kültürel çeşitlilik ve hoşgörüyü artırabilir. Ayrıca, göçmen öğrencilerin dil becerileri ve akademik başarıları diğer öğrencilere ilham verebilir ve motivasyonlarını artırabilir. Bununla birlikte, bazı olumsuz etkiler de görülebilir. Dil engelleri veya iletişim zorlukları, göçmen öğrencilerin diğer öğrencilerle etkileşimini sınırlandırabilir. Bazı yöneticilerin görüşleri şöyledir:

“Mesela koridorlarda iki üç Arap bir araya geldiyse beraber oynuyorsa teneffüste yanıma çağırıyorum Türklerle oynayın beraber oynarsanız Türkçe öğrenirsiniz yoksa öğrenemezsiniz. Yeni gelen bir çocuk Türkçesi yoksa hiç ona büyük bir çocuk ile izah ediyoruz ve birbirinizle oynarsanız öğrenemezsiniz dersleri, Türkçeyi öğrenemezsiniz diye anlatıyoruz.” (Y1)

“Olumlu olarak ise bazı çocuklar var gerçekten yaratılış olarak zeki çocuklar. Şimdi her aile geri kalmış değil Suriyeli, Iraklı ama elit ailelerde var. Onlarda geliyorlar. Tamam belki oradaki yaşantısını burada sürdürüyor ama mühendis olan iş adamı olanlar var. Mesela onların çocukları çok iyi İngilizce biliyorlar. Mesela İranlı velimizin çocuğu... Özellikle sınıf öğretmenin İngilizce yaptık ki o çocukla irtibata geçsin rahat iletişim kursunlar diye. O tip aile çocukları burada rol model oluyorlar. Yani şöyle diyorum mesela “bakın çocuklar arkadaşınız yabancı Iraktan geldi sizden daha iyi yapıyor”. Rol model demeyim de hani özendirme için diyelim.” (Y1)

Yöneticilerin ifadelerine göre, bazı yöneticiler göçmen öğrencilerin dil öğrenimini teşvik etmek amacıyla sosyal etkileşimleri yönlendirme stratejilerini kullanmaktadır. Yöneticiler, Türk öğrencileri, göçmen öğrencilerle birlikte oynamaya teşvik ederek onlara Türkçe öğrenme fırsatı sunmaktadır. Bu yaklaşım, dil becerilerinin gelişimine katkıda bulunabilecek ve kültürel anlayışı artırabilecek bir etkileşimi teşvik etmek amacıyla uygulanmaktadır.

Kategori 4: Okul İklimine-Ortamına Etkileri

Göçmen öğrencilerin okul iklimi ve ortamına etkileri aynı zamanda dil ve iletişim alanında da görülebilir. Göçmen öğrenciler, farklı dilleri konuşabilme yetenekleri ve çeviri becerileriyle okulda iletişimi zenginleştirebilirler. Bu, diğer öğrencilerle etkileşimi artırabilir ve kültürel anlayışın gelişmesine katkıda bulunabilir. Aynı zamanda, okul yönetimi ve öğretmenlerin göçmen öğrencilere yönelik dil destek programları ve kaynakları sağlamaları da önemlidir. Göçmen öğrencilerin okul iklimi ve ortamına etkileri ayrıca sosyal uyum ve ilişkiler üzerinde de etkilidir. Göçmen öğrenciler, diğer öğrencilerle arkadaşlık kurabilir, iş birliği yapabilir ve sosyal ağları genişletebilirler. Bazı görüşler şöyledir:

“Baskın olmadıkları için yani bizim okulda baskın olmadıkları için çok da etkilemiyor. Aksini bizim okulumuz baskın olduğu için biz onları değiştiriyor. Sayı belki de az olduğundan yani sınıflara eşit bir şekilde dağıtıyoruz ya o yüzden onlar değil bizim öğrenciler daha baskın oluyorlar, belki de ondan.” (Y1)

“İlk defa geldiğinde bu sene, sarıldı bana gelince. Demek ki o güven. Zor şartlarda geldiler çünkü. Burada da kolay değil. Alışma dönemi. Daha sonraki dönemlerde de insanların yaklaşım tarzına göre de olumlu yönde veya olumsuz artma veya azalma olabilir. Bizim burada para kutusu var mesela dışarıda çocuklar kaybeder falan... Çok yabancı uyruklu öğrenciler para bulduk diye gelir mesela. Kutuya atarlar.” (Y2)

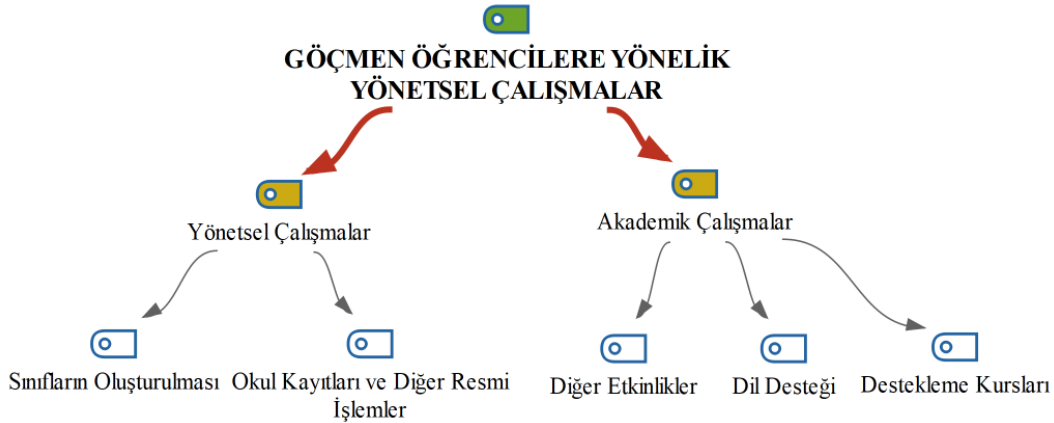
Bu bulgular, göçmen öğrencilerin okul ortamında baskın olmadıklarını ve bu nedenle çok fazla etkilemediklerini ortaya koymaktadır. Bunun yerine, bu okulda yer alan diğer öğrencilerin, göçmen öğrencileri çevrelerine uyum sağlamaları için değiştirdikleri belirtilmektedir. Göçmen öğrencilerin sayılarının az olması ve sınıflara eşit şekilde dağıtılmaları, yerli öğrencilerin daha baskın olmalarına yol açabilmektedir.

Tema 3: Göçmen Öğrencilere Yönelik Yönetmel Çalışmalar

Göçmen öğrencilerin eğitim sistemine entegrasyonu ve ihtiyaçlarının karşılanması, okul yöneticileri için önemli bir sorumluluk ve çalışma alanı oluşturmaktadır. Bu bağlamda, "Göçmen Öğrencilere Yönelik Yönetmel Çalışmalar" teması altında yapılan çalışmalar, göçmen öğrencilerin eğitim süreçlerini desteklemek, uyumlarını sağlamak ve başarılarını artırmak amacıyla yapılan yönetimsel faaliyetleri içermektedir. Şekil 6'ya bakıldığında göçmen göçmen öğrencilere yönelik yapılan yönetmel çalışmalar temasına ait kodların hangi yöneticiler tarafından ne sıklıkla kodlandığını görmek mümkündür. Şekil 7'de kategoriler gösterilmiştir.

Kod Sistemi	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	TOP...
✓ GÖÇMEN ÖĞRENCİLERE YÖNELİK YÖNETSE						0
✓ Yönetmel Çalışmalar	■	■		■	■	4
Okul Kayıtları ve Diğer Resmi İşlemler		■			■	2
Sınıfların Oluşturulması	■			■	■	3
✓ Akademik Çalışmalar	■		■		■	3
Diğer Etkinlikler					■	1
Dil Desteği			■			1
Destekleme Kursları	■					1
Σ TOPLAM	4	2	2	2	5	15

Şekil 6: Göçmen öğrencilere yönelik yönetmel çalışmalar temasına ait kod-katılımcı matrisi

Şekil 7: Göçmen öğrencilere yönelik yönetmel çalışmalar temasına ait kategoriler ve kodlar

Şekil 6 ve Şekil 7 incelendiğinde göçmen öğrencilere yönelik yönetmel çalışmalar teması altında “yönetmel çalışmalar” ve “akademik çalışmalar” şeklinde iki kategori olduğu görülmektedir.

Kategori 1: Yönetmel Çalışmalar

Okul yöneticileri, göçmen öğrencilerin akademik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak adına etkili stratejiler geliştirmekte ve eğitim ortamının kapsayıcılığını artırmak için çaba göstermektedir. Bu yönetimsel çalışmalar, göçmen öğrencilerin potansiyellerini gerçekleştirmelerine yardımcı olmak ve adil bir eğitim ortamı sunmak amacını taşımaktadır. Bazı katılımcıların ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Sınıflara eşit bir şekilde dağıtıyoruz. Göçmen öğrencileri de kız erkek olarak homojen bir şekilde dağıtıyoruz. Şey yok yani bir sınıfa yığıp da o sınıfı o şekilde... Öyle bir şey yapmıyoruz. Normal bir kaynaştırma öğrencisini nasıl titizlikle şey yapıyorsak dağıtıyorsak onları da o şekilde dağıtıyoruz. Şeye çok bakmıyoruz. Çocuk Türkçe biliyor bilmiyor ona bakmıyoruz. Yabancı uyruklu olarak değerlendiriyoruz.” (Y1)

“Kimlik yaşına bakıyoruz. Dönem başında gelirse anasınıfı veya okul öncesi ya da 1. sınıflarda... Bu sene mesela 2015 ve 2016 doğumlular 1. sınıfa kayıt yapılıyor. Normal. 2017 ve 2018 de anasınıfına

geliyor. Bunun haricinde kayıtsız olarak gelen varsa hiç daha önce okula başlamamış yaşa bakıp öğrenci eklemeyen yaşa göre yönetmelikte de öyle geçer kayıtsızları yaşa göre sınıfa yerleştirin diye. Bakıyoruz ona göre sınıf öğretmenlerinden bilgiler alıyoruz komisyonda kuruluyor yaşa göre yerleştiriyoruz.” (Y2)

Okul yöneticileri, göçmen öğrencilerin sınıflara homojen bir şekilde dağıtılmasına önem vermektedir. Bu, göçmen öğrencilerin sosyal entegrasyonunu ve uyumunu desteklemeyi hedeflemektedir. Türkçe bilme seviyelerine değil, yabancı uyruklu olup olmadıklarına odaklanmaktadır. Bu yaklaşım, kaynaştırma sürecinde eşitlik ve adil bir dağılım sağlamayı amaçlamaktadır. Okul yöneticileri, göçmen öğrencilerin kayıt sürecinde yaşa ve gelişim düzeyine dikkat etmektedir. Doğum tarihlerine göre sınıf yerleştirilmesi yapılmakta ve kayıtsız öğrenciler de yaşa göre sınıflara yerleştirilmektedir. Bu durum, öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimlerine uygun bir sınıf ortamında eğitim almalarını sağlamaktadır. Böylelikle, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verilebilir.

Kategori 2: Akademik Çalışmalar

Göçmen öğrencilerin eğitimi ve uyumu, okul yöneticileri tarafından büyük önem taşımaktadır. Okul yöneticileri, göçmen öğrencilerin akademik başarılarını desteklemek ve entegrasyon süreçlerine yardımcı olmak amacıyla çeşitli akademik çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmalar, göçmen öğrencilerin dil becerilerini geliştirmek, ders programlarına uyum sağlamak ve eşit fırsatlara erişimlerini sağlamak gibi hedefleri içermektedir. Bu girişimler, göçmen öğrencilerin başarılı bir şekilde eğitim almalarını ve yeni bir ortamda kendilerini geliştirmelerini desteklemektedir. Aşağıda bazı katılımcı ifadelerine yer verilmiştir:

“Türkçe eğitimi üzerine kurs açtık. 2 sene üst üste ilkökul öğrencilerine kurs açtık. Ortaokul öğrencilerine benden önceki yıllarda açılmış. Biz sadece ilkökul öğrencilerine açtık.” (Y1)

“Hafta sonu Türkçe kursu açtık, sonra hepsini bir sınıfa topladık ama baktık o çok şiddetle tehlikeli oldu. Çok kavgacı oluyorlar. Birbirlerini dövüyorlar. Artık neyse... Sonra bunları sınıflara dağıtmaya başladık. Sınıflara dağıtırken birinci sınıfa verdiğinde sorun yok ama ara sınıflara mesela geçtiğimiz cuma günü üç öğrenci geldi. Biri 1. sınıf biri 4. biri 2. hiç Türkçeleri yok. Dördüncü sınıfta ne öğretebilecek öğretmen. Çocuk her yerde çocuk. Sıkılacak çocuk her yerde çocuktur. Ne okuma yazma biliyor ne dil biliyor. Öğretmenlerde istememeye çalışıyor bu durumdan ötürü.” (Y3)

“Dışarıdan, mesela kütüphaneden görevliler geliyorlar. Onlar etkinlikler yapıyorlar bizim vasıtamızla. Düzce Belediyesi çocuk kulübü göç müdürlüğü gibi sivil toplum kuruluşlarından geliyorlar. Üçlü bir ayak altında etkinlikler oluyor. Çocukları biz götürüyoruz atölyelere.” (Y5)

Okul yöneticileri, göçmen öğrencilerin Türkçe dil becerilerini geliştirmek için çeşitli kurslar düzenlemekte ve destek programlarına katılmaktadır. Bu kurslar, özellikle ilkökul öğrencileri için yoğunlaşmıştır. Türkçe eğitimi üzerine yapılan kurslar, göçmen öğrencilerin Türkçeyi anlamalarını, konuşmalarını ve yazmalarını geliştirmeyi hedeflemektedir. Ancak, bazı durumlarda bu kursların sınıfların homojenliği açısından dikkatli bir şekilde planlanması gerekmektedir. Farklı sınıf seviyelerindeki öğrencilerin bir arada olması, dil becerileri açısından uyumsuzluklar ve sorunlara neden olabilir. Okul yöneticileri, göçmen öğrencilerin sosyal ve kültürel entegrasyonunu desteklemek için dışarıdan gelen görevliler veya sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapmaktadır. Bu etkinlikler, çocukların atölye çalışmalarına katılmalarını ve farklı kültürel deneyimler edinmelerini sağlamayı amaçlamaktadır.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Birinci Alt Probleme Ait Tartışma

Araştırmanın ilk alt problemi öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre göçmen öğrencilerin sınıf düzenine ve sınıf yönetimine etkisinin belirlenmesi oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre göçmen öğrencilerin varlığı öğretmenlerin mesleki pratiklerine çeşitli şekillerde etki etmektedir ve bunlar arasında daha fazla empatiyle hareket etme, öğretim tekniklerinde değişim meydana getirme ön plana çıkmaktadır. Araştırmanın bulgularına dayalı olarak, göçmen öğrencilerin yoğun olduğu okullarda karşılaşılan durumların öğretmenlerin mesleki uygulamalarını önemli ölçüde etkilediği açıkça görülmektedir. Bu etkiler arasında özellikle artan empati ve öğretim yöntemlerinde değişiklik yapma ihtiyacı belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Göçmen öğrencilerin eğitimine daha duyarlı ve etkili bir şekilde yaklaşmak için öğretmenlerin empati yeteneklerini geliştirmeleri, öğrencilerin ihtiyaçlarını daha iyi anlamalarına yardımcı olabilir. Literatürde yer alan çeşitli çalışmalar (Aydın, 2009; Dinçel vd., 2022), empati becerisi güçlü öğretmenlerin sınıf yönetimde daha profesyonel davranışlar sergilediğini, öğrenci-öğretmen ilişkisini daha içten

yürüttüğünü doğrulamaktadır. Uygar'ın (2021) bulguları da empatik davranışların hem okul yöneticileri hem de öğretmenler için problem çözmede önemli bir kolaylaştırıcı rolü olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, farklı kültürel arka planlardan gelen öğrencilere daha etkili bir eğitim sağlamak için öğretim tekniklerini ve stratejilerini ayarlamak da önemlidir (Yolcu ve Doğan, 2022). Bu şekilde, göçmen öğrencilerin daha başarılı olmalarına ve okulda daha iyi bir deneyim yaşamalarına katkıda bulunmak mümkün olabilir. Zira Fırat'ın (2021) bulguları da bunu doğrulamaktadır ve kapsayıcı eğitim bağlamında öğretmenlerin öğretim materyallerini ve tekniklerini çeşitlendirmelerinin olumlu pek çok sonuç ortaya çıkardığı görülmektedir.

Öğretmenlerin görüşlerine göre göçmen öğrencilerin aynı zamanda sınıf içerisindeki uygulamalara bazı olumlu etkileri de söz konusudur. Bunlar arasında dil öğrenimine bağlı kolaylıklar, farklılıkların yönetimi ve öğretmenlerin mesleki-kişisel gelişiminin sağlanması, yetenekleri keşfetme, çok kültürlülük öne çıkmaktadır. Özellikle yetenek yönetimi konusunda son zamanlarda ortaya çıkan çalışmalarda bu becerinin eğitim örgütleri açısından önemine daha çok değinilmektedir (Dilber, 2022). Bu araştırmada öğretmenlerin görüşlerine dayanarak, göçmen öğrencilerin sınıf içindeki bazı uygulamalara olumlu katkıları olduğu açıkça görülmektedir. Özellikle dil öğrenimi konusunda yaşanan kolaylıklar, öğrencilerin farklılıklarını kabul etme ve yönetme becerilerini geliştirme konularında olumlu etkiler yaratmaktadır. Farklı kademelerde de farklılıkların etkili yönetiminin akademik başarıya olumlu yansıdığına dair bulgular ayrıca literatürde yer almaktadır (Taşlıyan vd., 2017). Farklılıkların etkili şekilde yönetimi aynı zamanda örgüt kültürünü de besleyen bir faktördür (Şahin, 2019).

Bu araştırmanın bulguları, öğretmenlerin göçmen öğrencilerle çalışırken aynı zamanda kendi mesleki ve kişisel gelişimlerine de katkı sağladıklarını ortaya koymaktadır. Bu bulgu, literatürdeki başka çalışmaların bulguları ile benzerlik göstermektedir. Örneğin Amaç'ın (2021) ve Yenilmez & Çöplü'nün (2019) çalışmasında da kapsayıcı eğitim içerisinde yer alan göçmen öğrencilerle çalışan öğretmen ve okul yöneticilerinin bu süreçte mesleki gelişimlerini sürdürdükleri dile getirilmektedir. Göçmen öğrenciler, farklı kültürel perspektifleri ve deneyimleri paylaştıkları için öğretmenlerin çok kültürlülük konusunda daha fazla bilinçlenmelerine vesile olmaktadır. Özbilen vd. (2020), çokkültürlülük algısının öğretmenlerin sınıf içindeki öğrenci davranışlarının yönetilmesinde önemli bir faktör olduğunu belirtmektedir. Bu tür yetkinlikler, öğretmenlerin sınıf içinde daha etkili bir şekilde öğretim yapmalarına yardımcı olabilir ve öğretmenlerin bu olumlu özelliklere odaklanması sınıf içindeki pozitifliği artırabilir. Özetle, göçmen öğrencilerin sınıflarda getirdiği olumlu etkiler, eğitim sistemi için önemli bir kaynak olabilir ve bu olumlu yanları daha da geliştirmek için çeşitli fırsatlar sunabilir.

Araştırmadan elde edilen diğer bulguya göre göçmen öğrencilerin sınıf içi pratiklere ve sınıfı yönetimine yansıyan çeşitli olumsuz durumları da söz konusudur. Bunlar arasında derse katılımı yaşanan zorluklar, dikkat dağınıklığı, entegrasyonda yaşanan sorunlar, gruplaşma, müfredatı yetiştirememeye, sınıf kurallarına aykırı durumların artması, iletişim engelleri ve şiddet öne çıkmaktadır. Ortaya çıkan bu olumsuz etkiler de göz ardı edilmemelidir. Dil engelleri, göçmen öğrencilerin derslere aktif katılımını ve içerikleri anlama kapasitelerini sınırlayabilmektedir ve literatürde bunu destekleyen başka bulgular da söz konusudur (Turan & Fansa, 2021). Bu, öğrencilerin akademik başarılarını etkileyebilir (Baldık, 2018). Ayrıca, entegrasyon sürecinde yaşanan zorluklar, gruplaşmalara ve dışlanma hissine yol açabilir ki bu durum okulda çeşitli şiddet olaylarının artmasına neden olabilir (Ersoy & Turan, 2019). Göçmen öğrencilerin, yerli öğrencilerle anlayış ve arkadaşlık geliştirmekte zorlandığı durumlar zaman zaman karşılaşılan bir olgudur (Ergün, 2022).

Atlıhan (2019), araştırmasında göçmen öğrenciler ile yaşanan iletişim sorununun sınıf ortamını olumsuz etkilediği bulgusuna ulaşırken, Delen (2018) tarafından yapılan araştırmada ise öğretmenler göçmen öğrencilerin derste sıkılma, istenmeyen davranışlar sergileme gibi davranışlarının temel nedeni olarak iletişim problemini göstermişlerdir. Öğretmenler bu araştırmada göçmen öğrencilerin derste sınıf kurallarına aykırı davranışlar sergileyerek sınıf yönetimini olumsuz yönde etkilediklerini belirtmişlerdir. Türkçeyi tam bilmedikleri için derste sıkılarak kendi aralarında yüksek sesle konuşmaları, izin almadan sınıf içinde gezmeleri gibi sorunlar sınıf yönetiminde öğretmenleri zorlamaktadır ve sınıf yönetimini olumsuz etkilemektedir. Öğretmenler dersi anlatmayı bırakıp öğrencilerin bu davranışlarını engellemek ile zaman kaybetmektedirler. Araştırmanın bu bulgusu farklı araştırmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Örneğin Yenilmez (2019), araştırmasında göçmen öğrencilerin Türkçe bilmedikleri için dersi anlayamadıklarını ve sınıf kurallarına aykırı davranışlar sergilediklerini, bu durumun sınıf yönetimini olumsuz yönde etkilediği bulgusuna ulaşmıştır. Temur ve Özalp (2022) ise araştırmalarında göçmen öğrencilerin sınıf kurallarına uymadıklarını ve bu disiplin probleminin öğretmenlerin sınıflarında göçmen öğrenci istememe sebeplerinden biri olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.

Bazı göçmen öğrencilerin gerçekleştirmiş oldukları şiddet içerikli davranışların sınıf düzenini ve yönetimini olumsuz etkilediği görülmektedir. Öğretmenlerin bu araştırmadaki görüşlerine göre Türk öğrencilere kıyasla şiddete daha meyilli olan göçmen öğrencilerin oyunlarında bile kavga içeren davranışlar daha fazla görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusu farklı araştırmaların bulgularıyla da benzerlik göstermektedir. Örneğin Sarier (2020), araştırmasında göçmen öğrencilerin çok çeşitli psikolojik sorunlar yaşadıklarını, saldırgan olduklarını ve şiddete başvurdıklarını, öğretmenlerin uyarılarını dikkate almadıklarını belirtmiştir. Dağlı (2020) ise Suriyeli göçmen öğrencilerin oyunlarının bile kavga içerikli olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Göçmen öğrencilerin yeteneğin ön plana çıktığı, dil bilmeyi görece olarak daha az gerektiren matematik, resim, müzik, beden eğitimi gibi derslere katılmayı istedikleri ama diğer derslerde isteksiz oldukları bu durumda sınıf yönetimini olumsuz etkilediği görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu Kayacık (2020) tarafından yapılan araştırmanın bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Özbek, Özdaş ve Kavan (2021) ise yapmış oldukları araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin görüşlerini almışlardır. Araştırma sonucuna göre göçmen öğrenciler arasında beden eğitimi dersinde istekli olanlar olduğu gibi kararsız ve isteksiz olanlarda olduğu görülmüştür. Göçmen öğrencilerin kendi aralarında gruplaşmayı tercih ettikleri bazen de diğer öğrenciler tarafından dışlanarak buna mecbur bırakıldıkları görülmektedir. İletişim sorunu yaşayan göçmen öğrencilerin birbirlerini anlayabildikleri arkadaşlar seçmeleri gayet anlaşılabilir bir durumdur. Gruplaşma yaşayan öğrencilerin sınıf yönetimine olumsuz etki ettiği görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusu farklı araştırmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir (Atlıhan, 2019; Temur ve Özalp, 2022).

İkinci Alt Probleme İlişkin Tartışma

Araştırmanın ikinci alt problemi “öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre göçmen öğrencilerin okula etkisinin nasıldır?” şeklinde oluşturulmuştur. Ortaya çıkan bulgulara göre okuldaki diğer ailelere, öğretmenlere, öğrencilere ve okul iklimine etkileri şeklinde kategoriler söz konusudur. Okulun önemli paydaşlarından olan ailelere olan etkilerine bakıldığında diğer kültürlerle temas halinde olmanın ve bazı paylaşımcı davranışlar sergilemenin ailelerde belirli bir anlayış ortaya çıkardığı, yardımlaşma ve dayanışmayı artırdığı ancak bunun yanında bazı kaygıları-ön yargıları da fazlalattığı belirtilmiştir. Farklı kültürlerden gelen göçmen öğrencilerle temas, bazı ailelerde belirsizlik ve endişe yaratabilir (Çelebi, 2015), bu da olumsuz bir etki oluşturabilir. Özellikle göçmen öğrencilerin geldiği bölgelerdeki olumsuz haberler veya stereotipler, bazı ailelerde endişe yaratabilir. Bu, öğrencilerin aileleri arasında anlayışsızlığa veya önyargılara yol açabilir. Bu tür durumlar, okuldaki diğer ailelerin göçmen öğrencilerle ve aileleriyle iletişim ve etkileşimde zorluklar yaşamasına neden olabilmektedir. Araştırmanın bu bulgusu Poyraz (2022) tarafından yapılan araştırmanın bulgusu ile benzerdir. Bu araştırmada göçmen olmayan bazı öğrencilerin ailelerinin öğrencilerin göçmen öğrencilerle birlikte eğitim almalarını istemedikleri, göçmen ailelerin ülkelerine dönmelerini istedikleri sonucuna varılırken bazı ailelerin de tam tersine göçmen öğrencilere yardımcı olmaya çalıştıkları, onları dışlamak yerine onlara ve ailelerine yardımcı olmaya çalıştıkları görülmektedir.

Araştırmanın bulguları, göçmen öğrencilerin okuldaki diğer öğrencilerle etkileşimlerinde hem olumlu hem de olumsuz sonuçların gözlemlendiğini göstermektedir. Göçmen öğrencilerin varlığı, diğer öğrencilere kültürel alışveriş fırsatları sunmaktadır. Farklı kültürlerden gelen öğrenciler, okuldaki diğer öğrencilere kendi kültürlerini tanıtmaya, yeni dil ve gelenekleri öğrenme fırsatı sunabilmektedir. Bu, öğrencilerin kültürel çeşitliliği anlamalarına, hoşgörü geliştirmelerine ve daha geniş bir perspektif kazanmalarına yardımcı olabilir. Ayrıca, göçmen öğrencilerin varlığı, farklı dillerin öğrenilmesi konusunda da bir fırsat ortaya çıkarmaktadır ki Uçar'ın (2021) bulguları da bu yöndedir. Okuldaki öğrenciler, göçmen arkadaşlarıyla iletişim kurmak için yeni diller öğrenme gerekliliğiyle karşılaşabilirler. Bu, dil becerilerini geliştirmelerine ve çok dilli yeteneklerini artırmalarına olanak tanır.

Göçmen öğrencilerin okul ortamında baskın olmadıklarını ve bu nedenle okul iklimini çok fazla etkilemedikleri görülmektedir. Bunun yerine göçmen öğrencilerin diğer öğrencilerden etkilenecek ister istemez bir değişim yaşadıkları anlaşılmaktadır. Göçmen öğrencilerin sayılarının az olması ve sınıflara eşit şekilde dağıtılmalarının da bu durumun en önemli sebeplerinden biri olduğu görülmektedir. Fakat Erdem (2017) tarafından yapılan araştırmanın bulguları göçmen öğrencilerin eğitim gördükleri okuldaki öğretmenleri ve öğrencileri olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Kayalar vd. (2022) tarafından yürütülen çalışmada da okul müdürlerine göre Suriyeli öğrencilerin uyum sorunu yaşamaları halinde okul ikliminin olumsuz etkilendiği belirtilmiştir. Göçmen öğrencilerin diğer öğrencilere etkileri incelendiğinde hem olumlu hem de olumsuz durumlar olduğu görülmektedir. Türk öğrencilerde hoşgörüyü arttırması,

göçmen öğrencilerin akademik başarısının diğer öğrencilere ilham vermesi gibi durumlar olumlu bir durumdur.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Tartışma

Araştırmanın üçüncü alt problemi “okul yöneticilerinin görüşlerine göre okulda göçmenlere yönelik yapılan yönetsel çalışmaların” neler olduğu şeklinde belirlenmiştir. Ortaya çıkan bulgulara göre göçmen öğrencilerin akademik ve sosyal ihtiyaçlarını gidermek, okuldaki resmi işlemlerini sürdürmek için bazı akademik ve yönetsel çalışmalar ortaya konmaktadır. Bu bulgular, okul yöneticilerinin göçmen öğrencilere yönelik yürüttükleri yönetsel çalışmaların temel amacının göçmen öğrencilerin akademik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak olduğunu göstermektedir. Bu tür çalışmalar, göçmen öğrencilerin akademik iyimserliklerinin artmasına (Özdemir & Pektaş, 2017) yardımcı olabilir. Ayrıca, okul yöneticileri okuldaki resmi işlemleri kolaylaştırarak göçmen öğrencilerin eğitimlerini sürdürebilmelerini sağlayabilirler. Ancak, bu çalışmaların etkili bir şekilde uygulanabilmesi için okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin göçmen öğrencilere yönelik özel ihtiyaçlarına dikkat etmeleri ve bu ihtiyaçları karşılamak için uygun stratejiler geliştirmeleri gerekmektedir. Bu çalışmaların göçmen öğrencilerin eğitim deneyimlerini iyileştirmeye yönelik olumlu etkileri olabileceği gibi, aynı zamanda diğer öğrenciler arasında kültürel farkındalık ve anlayışın artmasına da katkı sağlayabilir. Bu nedenle, okul yöneticilerinin göçmen öğrencilere yönelik yönetsel çalışmalara devam etmeleri ve bu çalışmaları daha da iyileştirmek için çaba sarf etmeleri önemlidir.

Sosyal adalet liderliğini destekleyen eşitlikçi politikalar gereği dezavantajlı durumdaki göçmen öğrencileri desteklemek, sınıflara eşit sayıda dağıtmak, okulların için çaba göstermek, aileleri okul süreçlerine dahil etmek gibi durumlar bulgular içinde yer almaktadır. Bu yönetsel çalışmalar ile öğrencilerin okula uyum sağlaması ve akademik başarılarının artması amaçlanmaktadır. Eğitimde son zamanlarda tartışılan en önemli kavramlardan birisi olan sosyal adalet liderliği (Yeşil ve Sincar, 2021), özellikle okullardaki dezavantajlı grupların lehine politikalar izlenmesi adına oldukça önemli kabul edilmektedir. Sosyal adalet liderliği, başta dezavantajlı konumdaki öğrenciler olmak üzere tüm öğrencilerin okula bağlılıklarının güçlenmesine (Büyükgöze vd., 2018) destek sunmaktadır. Bu çalışmada zaman ve kaynak yönetimi, sınıflara göçmen öğrencilerin dağıtılması gibi konuların okul yöneticilerini zorladığı görülmektedir. Göçmen öğrencilerin diğer öğrencilerden geri kalmalarını engellemek ve eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak adına okul yöneticilerinin göçmen öğrenciler, Türk öğrenciler, öğretmenler ve veliler ile güçlü bir iletişim kurmak zorunda oldukları görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusu Nacar ve Ünsal (2022) tarafından yapılan araştırmanın bulgusuyla aynı yöndedir. Göçmen öğrencilerin okula uyum sağlamasının ve akademik başarılarının artmasının okul yöneticileri için önemli olduğu bir gerçektir. Okul yöneticilerinin göçmen öğrencilerin akademik başarılarını desteklemek için dil becerilerini geliştirici ve sosyal uyum sağlamayı hızlandırıcı birtakım çalışmalar yürüttükleri görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusu Çöplü (2019) tarafından yapılan araştırmanın bulgusuyla benzerdir.

Sonuç ve Öneriler

Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre, göçmen öğrenciler sınıf düzenine ve sınıf yönetimine farklı şekillerde etki etmektedir. Özellikle empati yeteneğinin artması, öğretim tekniklerinde değişikliklerin meydana gelmesi gibi pozitif etkiler görülmektedir. Göçmen öğrencilerin eğitim deneyimlerini iyileştirmek ve onları diğer öğrencilerle daha iyi bir şekilde entegre etmek için yapılan yönetsel çalışmaların da önemli olduğu belirtilmektedir. Buna ek olarak, göçmen öğrencilerin okuldaki diğer öğrencilere etkilerinin hem olumlu hem de olumsuz olduğu görülmektedir. Olumlu etkiler arasında kültürel alışveriş fırsatları, dil öğrenme fırsatları ve çok kültürlülüğün teşvik edilmesi bulunurken, olumsuz etkiler arasında dil engelleri, iletişim sorunları, şiddet olayları ve entegrasyon zorlukları öne çıkmaktadır. Sonuç olarak, göçmen öğrencilerin eğitim sistemine etkisi karmaşık ve çeşitlidir. Bu etkilerin yönetilmesi ve göçmen öğrencilerin eğitim deneyimlerinin iyileştirilmesi için öğretmenler, okul yöneticileri ve eğitim kurumları tarafından çeşitli stratejiler ve politikalar geliştirilmelidir. Bu çalışmaların amacı, göçmen öğrencilerin akademik başarılarını artırmak, toplumsal uyumlarını teşvik etmek ve eğitimde adaleti sağlamaktır. Bu çabaların, eğitim sistemini daha kapsayıcı hale getirme ve kültürel çeşitliliği kutlama yolunda önemli bir adım olduğu unutulmamalıdır.

Araştırmanın bulgularına göre bazı öneriler sunulabilir. Okul yöneticileri, göçmen öğrenciler arasında yetenekli olanları belirlemek ve bu öğrencilere daha fazla sorumluluk vermek konusunda öğretmenleri teşvik edebilirler. Bu şekilde, göçmen öğrencilerin potansiyelleri daha iyi değerlendirilerek onların eğitim başarıları artırılabilir. Öğretmenler, göçmen öğrencilerin sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde kendi aralarında gruplaşmalarını engellemek adına göçmen öğrencileri diğer öğrencilerle karışık gruplarda

yerleştirme stratejileri geliştirebilirler. Ayrıca, müfredat planlaması yaparken göçmen öğrencilerin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak ders içeriğini ve öğretim yaklaşımlarını ayarlayabilirler. Bu, göçmen öğrencilerin daha fazla katılım göstermelerini ve akademik başarılarını artırmalarını destekleyebilir. Son olarak, yapılan bu araştırma göçmen öğrencilerin yoğun olduğu bölgelerde daha fazla benzer araştırmaların yapılması ve bu sonuçların karşılaştırılması için bir fırsat sunmaktadır. Bu tür araştırmalar, göçmen öğrencilerin eğitim deneyimlerini anlamak ve daha iyi hizmet sunmak için önemli bir temel oluşturabilir. Genel olarak, bu öneriler, göçmen öğrencilere daha iyi eğitim ve destek sağlama amacıyla eğitim sistemini daha kapsayıcı ve etkili hale getirmek için önemli adımları temsil etmektedir. Bu araştırmada bazı sınırlılıklar vardır. Araştırma, 2022-2023 eğitim öğretim yılında, Düzce ili merkez ilçesinde göçmen öğrencilerin yoğun olduğu beş farklı okulda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır. Araştırmada hiç kadın yönetici olmaması da ayrı bir sınırlılıktır. Bununla birlikte, araştırmanın belirli bir zaman dilimi içinde gerçekleştirilmesi, zamanla değişebilecek olan koşulların etkisini tam olarak yansıtmayabilir.

KAYNAKÇA

- Akinci, B., Nergiz, A. & Gedik, E. (2015). Uyum süreci üzerine bir değerlendirme: Göç ve toplumsal kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 58-83.
- Akkaya, D. (2021). *Göçmen öğrencilerin eğitim gereksinimlerinin paydaş görüşler doğrultusunda belirlenmesi*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Aktaş, M.T. (2014). Göç olgusu ekonomik kalkınmada itici güç olabilir mi? *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), 37-48.
- Aktel, M. & Kaygısız, Ü. (2018). Türkiye’de göç yönetimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(2), 579-604.
- Amaç, Z. (2021). Kapsayıcı eğitim ve ilkökul öğretmenleri: sistematik bir inceleme. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(19), 74-97.
- Albakri, Tareq Z., & Rabib, S. (2019). How to improve sustainability: The critical Role of education for Syrian refugees. *Development in Practice*, 29(5), 662-669.
- Amelina, A., & Horvath, K. (2017). Sociology of migration. In K. Korgen (Ed.), *the Cambridge handbook of sociology: core areas in sociology and the development of the discipline* (pp. 455-464). Cambridge: Cambridge University.
- Arar, K., Örucü, D. & Küçükçayır, G. (2019). Culturally relevant school leadership for Syrian refugee students in challenging circumstances. *Educational Management Administration & Leadership*, 47(6), 960-979.
- Aslan, F. (2019). *İlkokul ve ortaokula devam eden göçmen çocukların eğitim sorunlarına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Atlıhan, A.M. (2019). *Göçmen öğrencilerin okul örgütüne uyumunda öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin rolleri*. Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Aydeniz, S. & Sarıkaya, B. (2021). Göçmen çocukların eğitiminde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(Özel Sayı), 385-404.
- Aydın, A.R. (2009). Öğretmen – öğrenci ilişkilerinde empati ve öğretmenlerin rol modeli üzerine. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 9(1), 75-84.
- Babuç, Z.T. & Çolak, C.B. (2022). Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonuna ilişkin ortaokul öğretmenlerinin deneyimleri: Osmaniye ili örneği. *İnsan Hareketliliği Uluslararası Dergisi*, 2(2), 166-199.
- Baldık, Y. (2018). *Ana dili Türkçe olmayan göçmen toplulukların eğitim sistmine katılımında Türkçe öğretiminin önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Benavides, A.H., Midobuche, E. & Kostina-Ritchey, E. (2012). Challenges in educating immigrant language minority students in the United States. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46, 2302-2306.
- Bıçer, S. (2023). *Mülteci çocukların sosyal ve akademik uyumları: Sorunlar ve çözüm önerileri*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Büyükgöze, H., Şayır, G., Gülcemal, E. & Kubilay, S. (2018). Examining the relationship between social justice leadership and student engagement among high school students. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47(2), 932-961.
- Cebolla-Boado, H., & Fernández-Reino, M. (2021). Migrant concentration in schools and students’ performance: does it matter when migrants speak the same language as nonmigrant students? *American Behavioral Scientist*, 65(9), 1206–1221.
- Creswell, J.W. (2017). *Eğitim araştırmaları* (Çev. Ed. Halil Ekşi). EDAM.
- Çakmak, H. (2021). *Suriyeli öğrencilere yönelik algının kaynakları: Türk öğretmen, öğrenci ve veliler*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Çelebi, E. (2015). Farklı kültürel ortamlara göçte yaşanan kaygı ve belirsizlik sorunu. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 15(34), 27-39.
- Dağlı, K. (2020). *Suriyeli sığınmacı öğrencilerin matematik dersi kazanımları elde etme sürecinde ikinci sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.

- Delen, A. (2018). *Yabancı uyruklu öğrencilerin bulunduğu ilkokullarda istenmeyen öğrenci davranışlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Dilber, Y. (2022). Yetenek yönetimi ve eğitim örgütlerinde uygulanabilirliği. *Alanyazın (Eğitim Bilimleri Eleştirel İnceleme Dergisi)*, 3(1), 67-83.
- Dinçel, Ö., Çetin, R. & Berker, S. (2022). Öğretmenlerin empati becerileri ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin ilgili literatür bağlamında incelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 9(4), 54-74.
- Ekici, S. & Tuncel, G. (2015). Göç ve insan. *Birey ve Toplum*, 5(9), 9-22.
- Erdem, C. (2017). Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme dair önerileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-42.
- Ergün, N., (2022). Göçmen öğrencilerin uyumlarında temasın rolü. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 1477-1508
- Ersoy, A. F. & Turan, N. 2019 Sığınmacı ve göçmen öğrencilerde sosyal dışlanma ve çeteleşme. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(2), 828-840.
- Ertekin-Yıldız, S. (2019). Suriyeli çocukların eğitimi konusunda nitel bir araştırma: sorunlar ve çözüm önerileri. *Middle East Journal of Refugee Studies*, 4(2), 5-32.
- Feng, H. (2018). Migrant peers in the classroom: Is the academic performance of local students negatively affected? *Journal of Comparative Economics*, 46(2), 582-597.
- Fırat, E. (2021). *Sosyal bilgiler dersinde kapsayıcı eğitim: Fenomenolojik bir araştırma*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Gopalkrishnan, N. (2019). Cultural competence and beyond: Working across cultures in culturally dynamic partnerships. *The International Journal of Community and Social Development*, 1(1), 28-41. <https://doi.org/10.1177/2516602619826712>
- Gökmen, H. (2020). *Suriyeli göçmen öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu sorunu (Bursa-Yıldırım ilçesi örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Guo-Brennan, L. & Guo-Brennan, M. (2019). Global citizenship education and social justice for immigrant students: implications for administration, Leadership, and Teaching in Schools. In: Papa, R. (eds) *Handbook on promoting social justice in education* (pp. 1-20). Springer.
- Güleryüz, Z. (2021). *Yerli halk ve Suriyeli sığınmacıların birbirlerine karşı tutumları üzerine bir alan araştırması: Hatay Antakya örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman.
- Güllüpınar, F. (2012). Göç olgusunun ekonomi-politiği ve uluslararası göç kuramları üzerine bir değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 53-85.
- Güncör, C. (2018). Göç olgusunun eğitim sistemine etkilerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 59-71.
- Gümüş, S. & Beycioglu, K. (2020) The intersection of social justice and leadership in education: what matters in multicultural contexts? *Multicultural Education Review*, 12(4), 233-234. <https://doi.org/10.1080/2005615X.2020.1841936>
- Hear, N.V. (2010) Theories of Migration and Social Change, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36(10), 1531-1536.
- Herzog-Punzenberger, B., Altrichter, H., Brown, M. Burns, D., Nortvedt, G.A., Skedsmo, G., Wiese, E., Nayit, F., Fellner, M, Mcnamara, G., & O'Hara, J. (2020). Teachers responding to cultural diversity: case studies on assessment practices, challenges and experiences in secondary schools in Austria, Ireland, Norway and Turkey. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 32, 395-424.
- Juangi, L., & Schachner, M.K. (2020). Cultural diversity, migration and education. *International Journal of Psychology*, 55(5), 695-701.
- Kabataş, M. (2021). Duties of educators and administrators in adopting immigrant students to school. *Academic Journals*, 13(1), 48-65.
- Kardeş, S. (2021). Türkiye’de eğitim alanında mültecilerle ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 50 (Özel Sayı), 837-855.
- Kayacık, B.E. (2020). *Suriyeli öğrencilerin eğitime yönelik öğretmen görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Kayalar, Ö., Uysal, Ö., Darbaş, M., Kılıç, H.İ. & Başaran, M. (2022). Suriyeli öğrencilerin okul iklimine etkilerine ait okul müdürlerinin görüşlerinin incelenmesi. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 8(24), 152-166.
- Levitt, P. (2009). Roots and Routes: understanding the lives of the second generation transnationally. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 35(7), 1225-1242.
- Marks, G. (2010). Improvements over the educational career of immigrant students. *Australian Journal of Education*, 54(2), 133-154.
- Martin, A.J., Burns, E.C., Collie, R.J., Cutmore, M., Macleod, S., & Donlevy, V. (2022). The role of engagement in immigrant students’ academic resilience. *Learning and Instruction*, 82, 101650.
- Mihi-Ramirez, A. & Kumpikaite, V. (2014). Economics reason of migration from point of view of students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 109, 522-526. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.12.500>

- Morley, L., Alexiadou, N., Garaz, S., González-Monteagudo, J., & Taba, M. (2018). Internationalisation and migrant academics: The hidden narratives of mobility. *Higher Education*, 76(3), 537-554.
- Nacar, D. & Ünsal, S. (2022). Okul yöneticilerinin Suriyeli mülteci velilerle yaşadıkları sorunlar sorunların nedenleri ve çözüm önerileri. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(3), 1243-1256.
- Nar, B. (2008). *Göçün eğitime ve eğitim yönetimine etkileri (Dilovası örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Özbek, D., Özdaş, F. & Kavan, N. (2021). Beden eğitimi öğretmenlerinin göçmen öğrencilere ilişkin görüşlerinin incelenmesi: bir durum çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, Türkiye’de ve Dünyada Göçmen Eğitimi Sayısı, 785-806.
- Özbilen, F.M., Cabbulat, T. & Hamurcu, H. (2020). Öğretmenlerin çokkültürlülük algıları ile sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Kastamonu Education Journal*, 28(4), 1867-1881.
- Özdemir, M. & Pektaş, V. (2021). Sosyal adalet liderliği ve okul akademik iyimserliği ilişkisinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(2), 576-601.
- Özkan, R. (2019). Göç olgusu ve toplumsal yapıya etkisi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, XLVII(2), 127-145.
- Poyraz, D.T. (2022). *Göçmen öğrencilerin eğitim sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin veli görüşleri*. Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Saklan, E. & Erginer, A. (2017). Classroom Management Experiences with Syrian refugee students, *Education Journal*, 6(6), 207-214.
- Sarıer, Y. (2020). Türkiye’de mülteci öğrencilerin eğitimi üzerine bir meta-sentez çalışması: sorunlar ve çözüm önerileri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(1), 80-111.
- Savaş, A.C. & Toprak, M. (2013). Classroom management and migrant students: a study of problems and solutions. *International Journal of Social Science & Education*, 3(4), 976-989
- Schiller, N.G., Çağlar, A. & Gulbrandsen, T.C. (2008). Beyond the ethnic lens: Locality, globality, and born-again incorporation. *American Ethnologist: Journal of the American Ethnological Society*, 33(4), 612-633.
- Seah, K.K.C. (2018). Immigrant educators and students’ academic achievement. *Labour Economis*, 51, 152-169.
- Sur, E. & Çalışkan, G. (2021). Suriyeli göçmenlerin yabancı dil olarak Türkçe öğreniminde karşılaştıkları sorunlar. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(Özel Sayı), 27-49.
- Şahin, G. (2019). *Farklılıkların yönetiminin örgüt kültürü üzerine bir etkisi ve bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ.
- Taşlıyan, M., Çiçeklioğlu, H. & Afşar, A. (2017). Farklılıkların yönetimi ve ayrımcılık algısının üniversite öğrencilerinin akademik performansları üzerine etkileri: bir alan araştırması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 101-124.
- Temur, M., & Özalp, M.T. (2022). Sınıf öğretmenlerinin penceresinden göçmen öğrencilerin sorunları ve çözüm önerileri. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 110-141. <https://doi.org/10.46762/mamulebd.1210547>
- Tezcan, M. (1994). Ülkemizde göç ve eğitim sorunları. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 27(1), 61-67.
- Turan, M. & Fansa, M. (2021). Göçmen çocukların Türkçe öğreniminde yaşadıkları problemler. *Milli Eğitim*, 50(1), 11-26.
- Tümtaş, M.S. & Ergun, C. (2016). Göçün toplumsal ve mekânsal yapı üzerindeki etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(4), 1347-1359.
- Uçar, M. (2021). Dil kardeşliği: göçmen öğrencilerle etkileşimde dilin rolü olabilir mi? *Liberal Düşünce Dergisi*, 26(101), 41-66.
- Uyanık, A. (2019). *Mülteci Öğrencilerin eğitim gördüğü okullardaki rehberlik ihtiyaçlarının rehber öğretmen görüşlerine göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Uygar, M. (2021). *Yöneticilerin ve öğretmenlerin empatik eğilimleri ile problem çözme becerilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Ünlü, S., Kızılhan, T. & Elciyar, K. (2018). Göçmenlerin uyum sağlama sürecinde yaşadıkları çatışmalar ve sayısal topluluklar. *Selçuk İletişim*, 11(1), 5-18.
- Üstün, A. & Baş, N.A. (2022). Mülteci öğrencilerin öğrenme sürecinde yaşadıkları sorunlar. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 8(59), 1762-1767.
- Vertovec, S. (2017) Mooring, migration milieus and complex explanations. *Ethnic and Racial Studies*, 40(9), 1574-1581.
- Wang, H., Cheng, Z. & Smyth, R. (2018). Do migrant students affect local students’ academic achievements in urban China? *Economics of Education Review*, 63, 64-77.
- Yenilmez, K. (2019). Göçmen öğrencilerin eğitimde öğretmenlerin karşılaştığı zorluklar. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 26-36.
- Yerli, G. (2018). Türkiye’de göç ve mülteci konusunda yapılmış lisansüstü akademik faaliyetler üzerine bir inceleme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(57), 347-358.
- Yeşil, E. & Sincar, M. (2021). Eğitimde sosyal adalet liderliği üzerine bir inceleme. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8(1), 288-296.

- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları
- Yılmaz, P.A. (2019). *Sosyal bilgiler dersinde kültüre duyarlı eğitim uygulamaları: mülteci öğrencilerle etkileşim*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Yolcu, A. & Doğan, M. F. (2022). Kültürel çeşitlilik gösteren öğrencilerin matematik öğrenme fırsatları: sınıf ve ortaokul matematik öğretmenlerinin bakış açıları ve pedagojik stratejileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 53, 390-408.